

Вищий навчальний заклад «Український католицький університет»

Факультет суспільних наук

Кафедра управління та організаційного розвитку

Пояснювальна записка

до магістерської роботи

освітній ступінь магістр

на тему: «Впровадження молодіжної політики в Луганській області:

виклики і рекомендації»

Виконав: студент II курсу,

групи СУН-18/М

спеціальності 073 Менеджмент

Дубровін Кирило

Керівник: к.п.н. Дащаківська Оксана

Рецензент: к.м., доцент Щурко Уляна

Львів – 2020 року

Дубровін К.В. Впровадження молодіжної політики в Луганській області: виклики і рекомендації: Магістерська робота: (073 «Менеджмент») /К.В. Дубровін / Український католицький університет. Інститут лідерства та управління; Наук. кер.: О. Ю. Дацаківська, к.п.н. – Львів: УКУ, 2020. – 92 с.

Анотація. У роботі проведено аналіз стану молодіжної політики в Україні та зокрема в Луганській області. Для порівняння наведено приклад аналізу даних сусідньої області – Донецької, на підставі звітів державних органів влади та опитування молоді, молодіжних працівників та державних службовців. Розроблені рекомендації щодо покращення молодіжної політики в Луганській області.

Ключові слова: молодіжна політика, молодіжна робота, Луганська область, молодь, громадянське суспільство, молодіжні центри, громадські організації, молодіжні ради, молодіжні працівники.

Abstract. The paper analyzes the state of youth policy in Ukraine and in particular in the Luhansk region. For comparison, an example of data analysis of the neighboring region - Donetsk, based on the reports of state authorities and a survey of youth, youth workers and civil servants is given. Recommendations were developed to improve youth policy in the Luhansk region.

Keywords: youth policy, youth work, Luhansk region, youth, civil society, youth centers, public organizations, youth councils, youth workers.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	8
МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	8
1.1. Молодіжна політика: підходи до розуміння. Завдання, принципи та напрями молодіжної політики України	8
1.2. Механізми формування та впровадження державної МП в Україні	15
1.3. Підходи до молодіжної роботи	22
РОЗДІЛ 2	29
СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	29
2.1. Молодь та молодіжна політика України	29
2.2. Стан реалізації молодіжної політики в Україні	33
2.3. Локальний контекст у Луганській області	46
РОЗДІЛ 3	56
РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ПО ФОРМУВАННЮ ТА ВПРОВАДЖЕННЮ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	56
3.1. Кращі практики молодіжної роботи в Луганській області	56
3.2. Молодіжна політика в Луганській області: виклики і рекомендації	60
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження проблеми молодіжної політики Луганської області і кожної області окремо обумовлено потребами сучасного суспільного розвитку Української держави, що характеризується кардинальними соціальними перетвореннями, формуванням нової системи ціннісних орієнтирів молоді людини, як гаранта сучасної і майбутньої стабільності правової демократичної держави. Зважаючи на те, що щонайменше сім років не проводилось дослідження молодіжної політики в Луганській області і обласна влада не ставить в найближчий горизонт пріоритетом розвитку цієї політики. У зв'язку з військовими діями в Луганській області державна влада регіонального рівня не помічає важливих негативних явищ, які відбуваються в молодіжному середовищі. Ці явища в довгостроковій перспективі можуть виявитись найбільш пагубними, які будуть не тільки заважати розвитку області, а й впливати на деградацію області.

Одним із визначальних факторів політичного розвитку, забезпечення позитивної динаміки соціальних та економічних перетворень виступає державна молодіжна політика, яка сприяє політичній соціалізації молодого покоління, інституціоналізації політичної діяльності молоді, вихованню та освіті молодих людей. Ефективні механізми державної і регіональної молодіжної політики здатні реалізовувати важливі суспільні завдання формування і реалізації демократичного політичного процесу, впливати на здійснення потенціалу молоді, з точки зору участі у виборчих кампаніях, висування молодих політичних лідерів, громадської активності в публічній політиці. Дослідження механізмів державної і регіональної молодіжної політики України, аналіз еволюції та визначення тенденцій її розвитку виступає актуальним напрямком сучасних політичних напрямів, що зумовлено демократизацією та децентралізацією взаємодії влади та суспільства, реформами у соціальній та економічній сферах, розширенням впливу процесів глобалізації.

Увагу молодіжній політиці, а саме становленню та розвитку молоді України у своїх працях приділяли увагу Н. Черниш, О. Артюх, Т. Гладка, Є. Бородін, А. Васильєв, А. Камінський, О. Вишняк, М. Головатий, А. Горшкова, В. Орлов, В. Головенько, А. Карнаух, О. Корнієвський, Л. Кривачук, Н. Метьолкіна, Н. Некрутенко, В. Омельчук, С. Ничипоренко, В. Ребкало, І. Парубчак, М. Перепелиця, В. Пилипенко, Р. Сторожук, О. Штанська, С. Приходько, О. Соболев, П. Шестопалов, О. Яременко та інші. Дослідження проблем сучасної молоді представлене у роботах О. Балакіревої, Л. Белової, О. Голобуцького, Т. Голобуцької, О. Корнієвського, В. Куліка, С. Толстоухової, О. Яременко, Л. Сутіянової, В. Якушик та інших.

Окремо, у роботі М. Головатого окреслено основні принципи, напрями і механізми та інструменти реалізації державної молодіжної політики. Г. Приходько досліджує вплив ринкових чинників на соціальну активність молоді. А. Васильєв вивчає еволюцію державної молодіжної політики та перспективи її подальшого розвитку. І. Парубчак досліджує організаційно-правові механізми реалізації державної молодіжної політики в Україні на регіональному рівні. Т. Гладка зосереджує увагу на особливостях державного регулювання інноваційним розвитком освіти. Особливості формування і реалізації державної політики зайнятості молоді досліджує А. Штанська. Механізми та джерела державного фінансування пільгового житлового кредитування молоді в Україні вивчає В. Орлов. Н. Метьолкіна здійснює обґрунтування напрямів вдосконалення механізмів державного управління у сфері молодіжної політики, спрямованих на вирішення проблем інтеграції молоді в суспільство в умовах соціальної нестабільності шляхом вивчення й адаптації зарубіжного досвіду.

Отже, хочу зазначити, що згадані вище автори і їх роботи досліджують загальну картину молодіжної політики, в деяких випадках окремі регіони. В даному випадку вважаю, що цього не достатньо для макро і мікро розуміння як формується та реалізується молодіжна політика в кожній області, та в кожному населеному пункті нашої держави, що впливає на загальну картину еволюції

України. А це є важливим аспектом стратегічного розвитку молодіжної політики, молоді та держави. Мислити – глобально, діяти – локально.

Мета дослідження – дослідити особливості впровадження молодіжної політики в Луганській області, визначити основні виклики у цьому процесі та розробити рекомендації щодо впровадження молодіжної політики в Луганській області.

Щоб досягти мети дослідження були поставлені наступні завдання:

- Дослідити розуміння молодіжної політики в Україні, а також розкрити зміст завдання, які перед нею стоять.

- Вивчити механізми формування та впровадження молодіжної політики в Україні.

- Описати підходи до розуміння молодіжної роботи як одного з інструментів впровадження молодіжної політики в Україні.

- Проаналізувати особливості сучасної української молоді.

- Визначити стан реалізації молодіжної політики в Україні.

- Дослідити особливості впровадження молодіжної політики у Луганській області.

- Розробити рекомендації щодо формуванню та впровадженню молодіжної політики в Луганській області.

Об'єкт дослідження – молодіжна політика в Луганській області.

Предмет дослідження – впровадження молодіжної політики в Луганській області.

Під час написання роботи були використані наступні *методи дослідження*: анкетування молодіжних лідерів, та лідерів думок Луганської області; порівняльний аналіз досвіду сусідньої області, та європейський досвід; кількісний та якісний аналіз даних, їх систематизація; метод проєктного аналізу.

Наукова новизна дослідження. У даній роботі здійснено одну з перших спроб привернення уваги до регіонального рівня впровадження молодіжної політики, привернено увагу до нерівної реалізації молодіжної політики, підібрано кількісні індикатори, які дозволяють відобразити впровадження

молодіжної політики, запропоновано інструменти формування регіональної програми молодіжної політики. Дуже важливим є те, що всі області повинні розвиватись однаково швидко, що буде якісним і кількісним показником загального розвитку держави. Нажаль дослідження показало, що загальна картина молодіжної політики на регіональному рівні не є однаковою, і не всі області притримуються загальної молодіжної стратегії до 2020 року. А загальна картина зокрема в Луганській області є декларативною. Для покращення загального становища регіонального становища молодіжної політики необхідно, щоб державні службовці повинні проходити періодичне навчання, обмінюватись досвідом і притримуватись вислову «Навчання – впродовж життя!». А також важливим є те, що написання програми «Молодь Луганщини» повинне опиратись не лише на загальну державну молодіжну стратегію, а й на локальне дослідження і аналіз молодіжного становища. Написання програми повинно відбуватись в тому числі з залученням представників молодіжних громадських організацій, молодіжних рухів та інших.

Практичне значення результатів роботи. Отримані результати дають певне розуміння аналізу виявлених і узагальнення викликів (слабких сторін та загроз), які існують в молодіжній політиці Луганської області. На основі аналізу викликів були розроблені рекомендації щодо поліпшення формування та реалізації політики в Луганській області. Рекомендації, напрацьовані на основі нашого дослідження дають громадським організаціям, які працюють з молоддю, а також молодіжним центрам інструменти для роботи з молоддю, органам місцевого самоврядування та виконавчої влади – звірити пріоритети у молодіжній політиці.

Обсяг та структура роботи. Магістерська робота містить вступ і три розділи: I. Молодіжна політика України: підходи до формування та особливості впровадження в Україні; II. Стан впровадження молодіжної політики в Україні та Луганській області; III. Розробка рекомендацій по формуванню та впровадженню молодіжної політики в Луганській області; висновки; список джерел; додатки. Загальний обсяг роботи складає 92 сторінки.

РОЗДІЛ 1

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

1.1. Молодіжна політика: підходи до розуміння. Завдання, принципи та напрями молодіжної політики України

Молодіжна політика (далі «МП») є невід'ємною частиною кожної сучасної, розвинутої держави, в якій окрему роль відіграє соціально-демографічна група - молодь. Є така думка, що МП – це соціально-економічна, політична складова і існує в будь-якому суспільстві. Проте у всіх країнах вона має свої рамки, характеристики, і своє уявлення. МП, найперше державна, має свої характерні особливості[8]. Необхідно це розуміти, тому що формування МП тісно зв'язано з історичним, культурним розвитком країни, її особливостями територіального розташування, соціальної складової. Тракткування МП в політології є різноманітним, розглянемо декілька I) МП – сукупність думок, щодо місця та яку роль відіграє молодь в суспільстві; II) МП – молодіжна політична діяльність; III) МП – як окрема державна політика, яка займається соціалізацією молодих людей, її вихованням.

Як зазначає історія, поняття МП почало з'являтися у 1950-х роках у політичному середовищі, і тоді це було пов'язано з визначенням молоді як самостійного осередка суспільства та її визнанням у суспільстві. Вже в 1960-х роках МП в розвинених країнах стає окремим напрямом державної політики.

В цих країнах починають приймати закони, програми направлених на реалізацію прав молодих людей у таких сферах як працевлаштування, освіта тощо.

На початку 1990-х років, за даними Організації Об'єднаних Націй, було більше ста країн по всьому світі, які спрямували свої зусилля на МП і прийняли законодавчі акти з питань соціального захисту молоді. З яких приблизно 90 країн, той час вже мали органи і структури на самому високому державному рівні, які напрямую формували і координували державну молодіжну політику.

МП включає в себе багато елементів та має складну структуру, щільне місце у якій посідає державна МП. Варто підкреслити, що поняття «МП» і «державна МП» не є тотожними. Якщо, як відзначає В. Барабаш, «МП є діяльністю усіх суспільних інститутів, у тому числі політичних партій, громадських організацій, благодійних фондів і інших інститутів громадянського суспільства, з метою соціалізації молодого покоління, його інтеграції в суспільні процеси, то державна МП – це політика, діяльність держави, спрямована на молодь, на підростаюче покоління, це наявність законодавчо закріплених ідей стосовно місця і ролі молоді у поступальному розвитку суспільства, а також системи різноманітних державних заходів, що сприяють реалізації цих ідей. Метою обох цих видів політики є створення необхідних соціально-економічних, політико-правових, організаційних умов і гарантій для соціального становлення, розвитку і вдосконалення як окремої молодої людини, так і всього молодого покоління» [28].

На думку А. Скрובה, «державна МП – це діяльність держави із вироблення доктрини, концептуальних напрямів МП і забезпечення їх цілісною системою соціально-економічних, організаційних заходів з метою створення соціально-правової захищеності (гарантій) молодого покоління, реалізації його права на вільний соціальний розвиток, творчу ініціативу відповідно до корінних інтересів, схильностей, фізичних можливостей і з врахуванням інтересів суспільства, що реформується, його прогресу»[58]. М. Перепелиця, досліджуючи державну МП на локальному рівні, відзначає її як «окремий, системний напрям практичної та теоретичної діяльності її суб'єктів, що здійснюється в усіх сферах життєдіяльності молоді, реалізується з урахуванням умов, специфіки й можливостей регіону – реально утверджує і забезпечує декларовані й узаконені найвищими законодавчими органами права і свободи молодої людини, створює необхідні умови для її ефективного соціального становлення, розвитку здібностей, реалізації творчого потенціалу як у власних інтересах, так і конкретного регіону, суспільства в цілому» [50]. Як найбільш типові моделі МП виділяються неоконсервативна та соціал-демократична. В працях Цибіна С.

значається «Неоконсервативна модель характеризується першочерговою турботою державних органів про соціально незахищені й «неблагополучні» групи молоді. Пріоритетним завданням державної МП за такої моделі є задоволення нагальних соціальних потреб молоді. Для неї притаманним є достатньо активне втручання держави у відносини суспільства та молоді. Проте молодь тут є споживачем послуг, а не активним учасником процесу. Типовими представниками такої моделі МП є США та Італія. Соціал-демократична модель характеризується активною взаємодією держави з молодіжними організаціями, окремими соціальними групами, широким представництвом молоді в державних структурах, що опікуються молодіжною проблематикою. Характерними представниками такої моделі державної МП є Швеція, Фінляндія, Німеччина, Португалія, Австрія» [70].

У найбільш широкому сенсі МП – це особлива сфера політики, метою якої є поліпшення умов молодих людей та підтримка рівних можливостей для участі молоді в економічному, соціальному та політичному житті громади. Виходячи з заданої рамки, МП включає в себе такі базові концепти: розуміння хто така молодь? Як ми її конструємо інструментами політики? Чи будемо в рамках політики працювати з усією групою чи з окремими групами: молоді люди з соціально вразливих сімей або з молодим людьми з високим лідерським потенціалом. Наступним концептом є розуміння інтеграції – МП часто передбачає полегшення включення молоді до громади, передача молоді цінностей, які важливі для громади. Також важливим концептом для МП є молодіжна робота (далі «МР») та послуги, які надаються молоді. У цьому сенсі молодь виступає об'єктом надання послуг, а інструменти МП переважно стосуватимуться таких цінностей як добробут, рівність, участь та самореалізація.

Таким чином, МП може розглядатися так:

- як сукупність заходів у всіх суспільних сферах життя (охорона здоров'я, освіта, зайнятість, соціальний захист тощо) та спрямованих на молодь;

- як сукупність програм, які спрямовані на більшу видимість молодих людей та забезпечення їхнього права участі та впливу на рішення (молодіжна робота, молодіжні центри, мобільність та якісне дозвілля);

- превентивні заходи – запобігання небажаної поведінки у молодих людей, які передбачатимуть освітні заходи, роботу з поліцією, пропагування здорового способу життя тощо.

Зміст та завдання МП залежатимуть від базових пріоритетів та стратегії держави та громади, ресурсів, якими вони володіють, а також від розуміння чим є молодь. За звітами Світового банку, пріоритети МП залежать від економічного розвитку країни. Так, країни з низьким рівнем доходів, ціллю МП бачать - належна освіта молодих людей, країни з середнім рівнем розвитку МП опікується сферою охорони здоров'я, працевлаштуванням молоді, а країни зі зростаючими економіками зважають на сферу охорони здоров'я та вплив молодих людей на прийняття політичних рішень.

Таким чином, МП – це сукупність стратегічних і тактичних інструментів, які змінюють роль молоді у різних сферах суспільного життя і набір цих інструментів буде залежати від багатьох національних та регіональних чинників.

Розглянемо як МП розуміють в Україні.

В проєкті закону України «ПРО МОЛОДЬ» є наступне визначення «Молодіжна політика – складова політики держави, сукупність соціальних, національних, соціокультурних ідей, принципів та моделей розвитку, спрямована на створення сприятливих умов для повноцінного становлення особистості молодої людини, її успішної інтеграції у суспільне життя, а також на її залучення до управління на місцевому, регіональному і національному рівнях; ґрунтується на моделі відкритого розвитку, що спонукає молодих людей проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, бути залученими і мати змогу визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики» [52].

Звертаючись до Вікіпедії «Державна молодіжна політика — це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом,

що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України» [6].

З вище наведених визначень випливає, що подвійне розуміння молоді як суб'єкта та об'єкта молодіжної політики. Так, у першому визначенні, ми бачимо молоду людину, яка є суб'єктом взаємодії, що ґрунтується на моделі відкритого розвитку та можливості самостійно визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики.

У другому варіанті визначення ґрунтується на відносинах з молоддю, як з об'єктом взаємодії.

З декількома підходами до розуміння МП визначились, наступним кроком потрібно розглянути принципово важливі аспекти, які притаманні будь якій державній політиці.

А саме. Для реалізації МП України завжди окреслюють чіткі завдання, пріоритетні напрями роботи та принципи на яких базується політика. Відповідно до Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» «головними завданнями державної МП є:

- вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді;

- допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі у національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей;

- залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України;

- надання державою кожній молодій людині соціальних послуг по навчанню, вихованню, духовному і фізичному розвитку, професійній підготовці;

- координація зусиль всіх організацій та соціальних інститутів, що працюють з молоддю.

Головними принципами державної МП є:

- повага до поглядів молоді та її переконань;
- надання права і залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі і молоді зокрема;

- правовий та соціальний захист молодих громадян, перш за все осіб, які не досягли 18 років, з метою створення необхідних стартових можливостей для їх повноцінного соціального становлення та розвитку;

- сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства» [18].

Відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» «існують наступні основні принципи:

- повага до загальнолюдських цінностей, прав людини і народів, історичних, культурних, національних особливостей України, її природи;

- безпосередня участь молоді у формуванні та реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі та молоді зокрема;

- врахування потреб молоді, співвіднесення їх реалізації з економічними можливостями держави;

- доступність для кожного молодого громадянина соціальних послуг і рівність правових гарантій;

- відповідальність держави за створення умов щодо саморозвитку і самореалізації молоді;

- єдність зусиль держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій та громадян у справі соціального становлення та розвитку молоді;

- відповідальність кожного молодого громадянина перед суспільством і державою за додержання Конституції України, (254к/96-ВР) законодавства України» [24].

МП України здійснюється органами державної виконавчої влади, громадськими організаціями, соціальними інституціями, установами по відношенню до громадян України віком від 14 до 35 років незалежно від соціального походження, національної та расової належності, освіти, мови, релігії, статі, роду і характеру занять, тобто без жодних виключень і дискримінації.

Звертаючись до Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» «головними напрямками державної МП в Україні є:

- розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки;

- забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту з урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства; створення умов для оволодіння духовними і культурними цінностями українського народу та для безпосередньої участі молодих людей у їх відродженні і розвитку, в охороні та відтворенні навколишнього природного середовища;

- формування у молоді почуття національної гордості, патріотизму, готовності захищати суверенітет України;

- охорона здоров'я молоді, формування у неї глибокої потреби в духовному і фізичному розвитку, вжиття інших заходів, які б забезпечували здоровий генофонд народу України.

Державна МП в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України.

Державна МП формується та реалізується шляхом:

- прийняття законодавчих актів, рішень державних органів, спрямованих на реалізацію державної молодіжної політики;
- проведення у Верховній Раді України щорічних слухань про становище молоді та підготовки доповіді з цього питання Верховній Раді України, Президенту України;
- діяльності в органах державної влади та управління всіх рівнів структурних підрозділів, що займаються проблемами молоді;
- створення соціальних служб для молоді та підготовки соціальних працівників; розробки та реалізації державних цільових програм з питань молодіжної політики;
- виділення у державному та місцевих бюджетах цільових коштів на фінансування державної молодіжної політики, залучення матеріальних і фінансових ресурсів підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, заінтересованих у роботі з молоддю;
- утворення спеціальних фондів» [18].

1.2. Механізми формування та впровадження державної МП в Україні

Перший документ з якого починається державна МП України, де були зазначені основні поняття, загальні засади і визначення є Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», яка була прийнята у 1992 р.. Саме в ній визначено, що державна МП - це державна системна діяльність відносно особистості, молоддю, молодіжних рухів, яка здійснюється у всіх гілках влади: законодавчій, судовій та виконавчій.

Відповідно до цього, під державним управлінням молодіжною політикою усвідомлюємо системний та організований вплив суб'єкта державного управління – державні органи, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, соціальні інституції тощо на об'єкт управління – молодь, з метою організації якісного та ефективного функціонування системи роботи з молоддю, спираючись на мету та завдання політики.

Суб'єктами державного управління у сфері МП є:

- органи центральної виконавчої влади (Міністерство молоді та спорту України; інші міністерства);
- об'єднані територіальні громади;
- органи місцевого самоврядування;
- місцеві органи самоврядування зі своїми структурними підрозділами, які працюють з молоддю;
- соціальні служби сім'ї та молоді.

Об'єктом, на яке спрямовано державне управління є молоді громадяни у віці 14 до 35 років, молодіжні об'єднання, процеси, які відбуваються в молодіжному середовищі, стосунки у сфері суспільного життя, що пов'язані з молоддю і на них спрямовано дії відповідних суб'єктів, які направляють, організують та контролюють.

В процесі управління суб'єкти і об'єкти МП взаємодіють між собою для досягнення цілей державної МП, через створення умов у: політичних, організаційних, соціально-економічних, правових сферах та гарантій які відносяться до реалізації творчого потенціалу, життєвого самовизначення, морального, інтелектуального, фізичного розвитку об'єкта взаємодії, у власних інтересах та інтересах України.

Враховуючи вищесказане, впровадження мети, завдань, напрямків роботи МП може відбуватись за умови використання конкретних та дієвих механізмів державного управління. Можна відокремити два окремих механізми: законодавчо-правовий та організаційно-економічний.

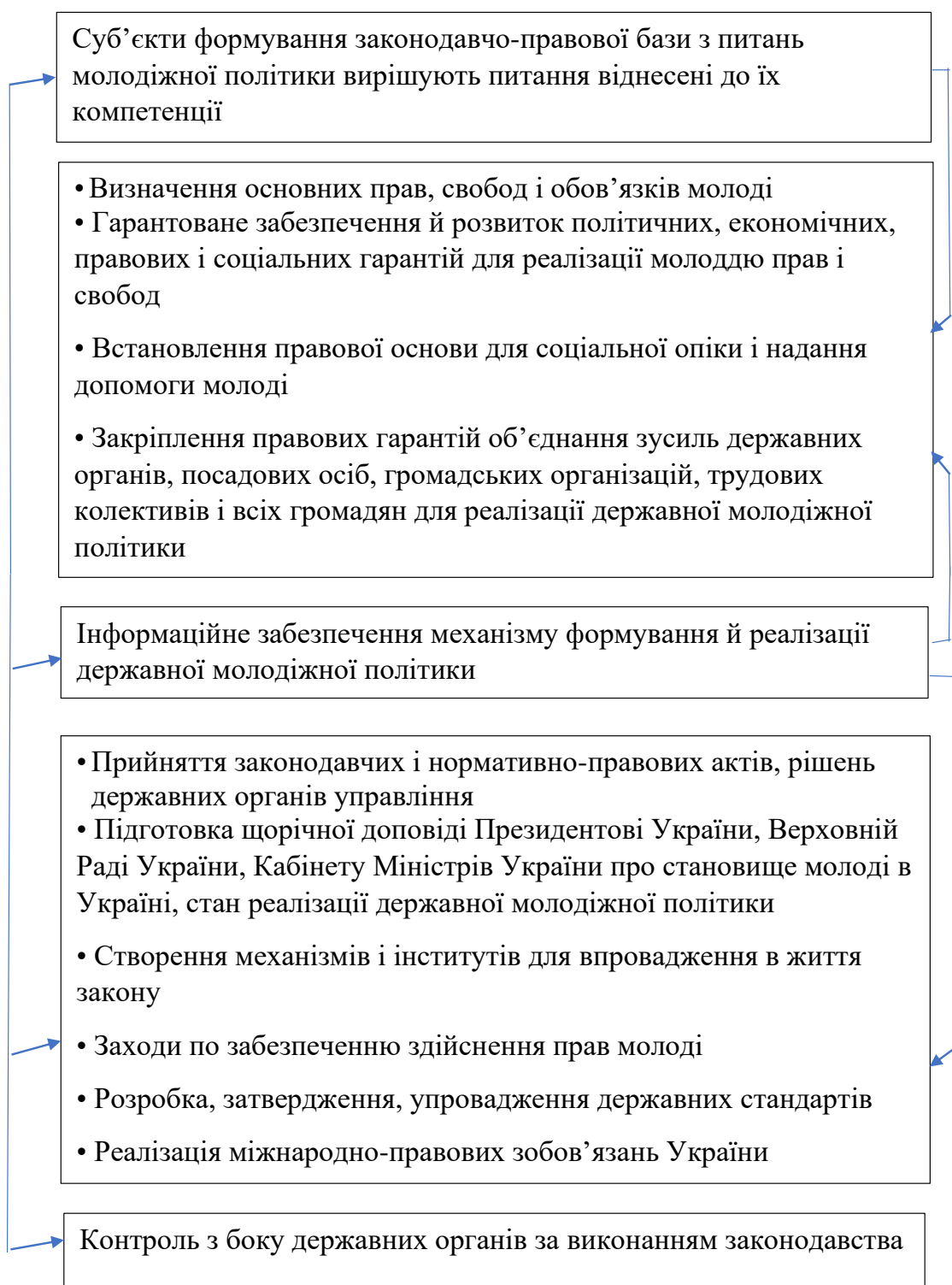
Перший механізм, законодавчо-правовий визначає встановлення і застосування норм права у даній політиці. Другий механізм, організаційно-економічний є системою організаційних та економічних складових, які мають забезпечувати якісну та ефективну діяльність системи державного управління.

У світовій практиці, законодавчо-правова складова державного управління складається з Конституції, законодавства, міжнародних угод та угод між

окремими юрисдикціями, Хартії прав, конвенцій. Складові законодавчо-правових механізмів МП зазначені у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Формування та реалізація державної МП в Україні через законодавчо-правовий механізм

Законодавчо-правовий механізм спрямований на:

- законодавче затвердження та розробка державних стандартів;
- прийняття рішень державних органів управління, законодавчих актів, спрямованих на реалізацію та формування державної МП;
- пошук інститутів та механізмів для приведення законів до життя;
- заходи по забезпеченню здійснення прав молоді, які зафіксовані у Конституції України, нормативно-правових та законодавчих актах;
- пошук механізмів для ратифікації документів міжнародних організацій та втіленню міжнародного законодавства.

Слід зазначити, що законодавчо-правовий механізм, повинен забезпечити якісне та ефективне втілення правових норм у процес державної МП.

Механізм передбачає, що суб'єкти, які формують законодавчо-правову базу встановлюють правовий фундамент для ухвали, розвитку, гарантованого забезпечення та впровадження заходів по здійсненню прав і свобод молодих людей.

Механізм встановлює правові норми здійснення управлінського впливу всіх частин структури механізму формування та реалізації державної МП, які формулюють цілі, завдання, принципи функціонування механізму і регламент відносини.

Прийняття нормативно-правових і законодавчих актів, рішень державних органів, створення інститутів та механізмів для втілення в життя закону, визначення і затвердження законодавчих державних стандартів, в тому числі винаходження механізмів для втілення міжнародного законодавства забезпечують втілення законодавчо-правових норм у процесі державного управління МП [39].

Отже, здійснення Україною ряду важливих кроків стосовно реформування МП, було тільки початком розвитку системної роботи з молодими людьми. Негативна соціально-демографічна картина, що відображається у процесі швидкого зменшення чисельності молодих людей та зменшення її від загальної кількості населення. Присутність проблем стосовно працевлаштування молодих

людей, збільшення рівня бідності під час військового конфлікту та економічної кризи, потребує в посиленні уваги до формування і впровадження державної МП.

Паралельно до цього відбуваються негативні тенденції стосовно міграції молоді України, яка орієнтується на розвинені міста та іноземні країни. Це є першочерговим викликом перед громадами, з яких мігрують молоді люди. І умовою для рішення цього виклику є створення середовища для особистісного становлення, зайнятості молодих людей та їх соціальної активності, і в тому числі це буде впливати на розвиток і розбудову громади. В даному випадку Луганська область не є винятком.

Розглянувши напрямки впровадження МП, які повинні формуватися на рівні громади, ми бачимо що міські, сільські ради та об'єднані територіальні громади (далі «ОТГ») повинні зробити наступне:

- сформувані молодіжну інфраструктуру, здійснювати фінансове забезпечення;
- створювати молодіжні центри та забезпечувати їх діяльність;
- збудувати мережу молодіжних працівників;
- підтримувати і розвивати інститути громадянського суспільства;
- створити міжсекторальну та міжгалузеву дієву комунікацію у молодіжній роботі;
- проводити моніторинг і оцінку ефективності молодіжної роботи (далі – «МР») та робити прозорі звітування перед громадою про ефективність роботи з молоддю;
- створювати умови молодіжної участі і контролю громадськості.

Центральний орган виконавчої влади – Міністерство молоді та спорту України, який формує та впроваджує державну МП, розробив рекомендації щодо внесення певних змін до Положення про відділ освіти, молоді та спорту, які відносяться до визначення напрямків реалізації МП на рівні громади. В умовах децентралізації організація МР на локальному рівні залежить від наступних аспектів:

- визначення напрямків та забезпечення впровадження МП і організація молодіжної роботи;
- розв’язання проблем громади через активізацію участі молоді;
- міжвідомча та міжсекторальна взаємодія і координація діяльності суб’єктів МП з залученням до партнерства громадські організації та бізнес середовища в МР.

Реалізація МП передбачає «скоординовану адміністративну діяльність так і практичну роботу з молоддю на місцевому рівні. Побудова системи молодіжної роботи передбачає узгодження та координацію взаємодії «адміністративної» та «практичної» складових на рівні громади. Ще одним вагомим компонентом цієї системи є створення умов щодо залучення молоді до формування та реалізації молодіжної політики на рівні громади. Основними принципами системи молодіжної роботи мають бути:

обґрунтованість – враховує реальний стан і потреби державної системи та громадських інституцій, ґрунтується на потребах і прагненнях молоді;

відповідність – впроваджує механізми молодіжної роботи відповідно до сучасних запитів і потреб молоді;

молодіжна активність – саме молодь має бути суб’єктом молодіжної роботи, завдання державної системи управління – створити умови для залучення молоді до розробки і реалізації молодіжної політики;

узгодженість – запровадження ефективної між секторальної та міжгалузевої взаємодії.

Місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування – створюють умови для реалізації молодіжної роботи:

- нормативне забезпечення;
- фінансування;
- розбудова молодіжної інфраструктури.

Заклади державної та комунальної власності, які працюють з молоддю:

- школи, клуби, бібліотеки тощо;
- організація дозвілля;

- розвиток;
- неформальна освіта.

Інститути громадянського суспільства:

- громадські об'єднання, молодіжні організації;
- об'єднання суспільно активної молоді;
- соціальні проекти;
- співпраця з державним сектором.

Структурні підрозділи, які реалізують політику у молодіжній сфері:

- розробка молодіжної політики на локальному рівні;
- координація молодіжної роботи;
- залучення молоді.

Заклади молодіжної сфери:

- молодіжні центри, молодіжні центри праці, клуби за місцем проживання;
- умови молодіжної участі;
- формування лідерів.

Громадянські та молодіжні ініціативи:

- волонтерство;
- соціальні проекти.

Організація молодіжної роботи на рівні громади, в першу чергу, залежить від зацікавленості і підтримки голів та депутатів об'єднаних територіальних громад («приймаючих рішення»). Має проводитися робота з аргументування представників місцевих органів виконавчої влади/місцевого самоврядування, зокрема голів ОТГ та депутатів сільських, селищних та міських рад у доцільності і необхідності розвитку молодіжної роботи, запровадження міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії. Форми переконання «приймаючих рішення»: навчання, семінари, представницькі візити функціонерів, інформування, періодична звітність щодо результатів молодіжної роботи, робочі візити за кордон з обміну досвідом (як стимул до участі). Формування системи молодіжної роботи в умовах децентралізації за умови підвищення ролі об'єднаних територіальних громад у визначенні напрямів і завдань молодіжної роботи, потребує розробки

методики організації молодіжної роботи в громаді, що враховує регіональні потреби та ресурси; а також показників та інструментів оцінювання ефективності молодіжної роботи в громаді відповідно до досягнутого результату (показники молодіжної роботи регіонального рівня)» [42].

Отже, розробка та впровадження МП в Україні відбувається на національному, регіональному та локальному рівні. Під впровадженням молодіжної політики ми розуміємо сукупність інструментів та заходів, що спрямовані на досягнення цілей молодіжної політики. Головними інструментами впровадження молодіжної політики є: втілення міжнародних стандартів молодіжної політики та формування власної нормативно-правової бази, розбудова молодіжної інфраструктури (управління молоді, молодіжні центри, простори для освіти та дозвілля молоді тощо); формування активістської молодіжної позиції та молодіжна робота. Суб'єктами впровадження цілей та завдань політики є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, комунальні заклади освіти та дозвілля, інститути громадянського суспільства (громадські організації).

1.3. Підходи до молодіжної роботи

В Україні МР здійснюють представники різного рівня організацій та різної форми власності. Іноді МР здійснюється як державними службовцями так і представниками громадського сектору і, на жаль, найчастіше, вони між собою не комунікують і не співпрацюють. Експерти Ради Європи у 2012 – 2013 роках, провели дослідження МП в Україні, після якого рекомендували зробити акцент на розвитку МР та підготовці людей які працюють з молоддю, тобто молодіжних працівників.

Ця Рекомендація має за мету займатись розвитком МП та МР та пропонує державам-членам Ради Європи ухвалити ряд заходів, що створюють край необхідну підтримку МР на локальному, обласному, національному та європейському рівнях. У кожній державі яка застосує цю рекомендацію у

правових та конституційних засадах повинно відобразитися віковий діапазон тих людей, хто користується послугами МР. Молодіжна робота здійснюється індивідуально або у групах заради молоді, для молоді та самою молоддю і має широке коло діяльності та розповсюджується на культурну, освітню, соціальну, політичну і екологічну сфери життя молодої людини. Ця робота впроваджується молодіжними працівниками, які можуть її здійснювати на платній чи на волонтерських засадах. Сама МР розвивається на неформальних та інформальних освітніх процесах, які орієнтовані на молодих людей та їх добровільну участь. Молодіжну роботу ще називають соціальною практикою. Ця практика спрямована на молодь та на громаду в яких вона живе, в тому числі сприяє активній участі та залученню молодих людей до прийняття рішень в їх громадах.

Існує загальне розуміння та визначення основної функції МР, яка мотивує, підтримує та допомагає знаходити конструктивний вектор соціалізації в їх житті, таким чином це сприяє особистому розвитку, в тому числі розвитку суспільства. Це досягається шляхом надання можливостей і з залученням молоді до активної підготовки, проведення ініціатив, які відповідають їх потребам, інтересам, ідеям та досвіду. Під час проходження цього процесу неформального та інформального навчання молодь отримує досвід, певні знання та навички, що формують цінності та ставлення, потрібні для впевненого руху. Для отримання позитивних результатів, МР повинна створити таке середовище, яке буде активне, творче, соціально привабливе, безпечне, різно направлене та сплановане. Молодіжна робота яка відтворюється у межах МП повинна бути відкрита, доступна, гнучка та водночас мати діалог між молоддю та суспільством. МР повинна створювати умови та простори для згуртування та підтримку під час переходу до дорослішого життя та самостійності молодої людини. Партнерство та співпраця МР з іншими секторами, дає широке коло позитивних змін, які впливають на їхні громади та суспільство. Це може приводити до інноваційних змін та критичного переосмислення на локальному, обласному, національному та європейському рівнях; сприяти достатку молоді;

підвищувати почуття етнічної приналежності та зміцнювати вміння обрання вірного шляху; підтримувати позитивну та цілеспрямовану зміну у власному, суспільному, культурно-економічному житті; сприяти розвитку власних компетенцій, які поліпшують навчання на протязі всього життєвого шляху; розвивати навички творчості, критичного мислення, управління конфліктами, навичок інформаційної обізнаності та лідерства; посилювати різноманітність та сталий розвиток, міжкультурне взаєморозуміння, соціальну згуртованість, громадянську участь, демократичне громадянство та підтримку прав людини; зміцнювати стійкість молоді та їх здатність протистояти негативному впливу та негативній поведінці.

Якщо подивитися з іншого боку на молодіжну роботу, а саме відмову від підтримки МР державами-членами Ради Європи, це може привести до негативних наслідків. Молодь є важливим ресурсом у розбудові соціальної та демократичної Європи. Суспільства держав-членів Ради Європи ризикують втратити стабільність та соціальну згуртованість, за умови дозволу сьогоденним негативним обставинам створити "загублене покоління" молоді. З бачення щодо молодіжної роботи «достатня підтримка молодих людей сьогодні, у тому числі за рахунок забезпечення якісної молодіжної роботи, є важливою інвестицією, яку Європа має зробити для сьогодення та майбутнього. Не робити цього - означає втратити можливості зміцнити сучасне громадянське суспільство, загрозу соціальній єдності, а також послаблює потенціал для ефективного вирішення деяких головних проблем нашого часу, таких як міграція, безробіття, соціальні виключення та насильницький екстремізм» [58].

Молодіжна робота розробляється на підґрунті та принципах добровільної і активної участі, демократичності, рівного та вільного доступу і відкритості. Вона повинна бути інклюзивною, базуватись на загально прийнятих правах людини, бути зосередженою на потребах та здібностях молоді. Одним з головних принципів МР є участь, тому молодіжні працівники, сама молодь, молодіжні організації, які займаються МР виступають партнерами у створенні, реалізації та оцінці МП та практики МР. Під час реалізації рекомендацій, всі Держави-члени

Ради Європи хочуть створити умови для активної участі для усіх зацікавлених сторін.

Державам-членам Ради Європи, які сприяють створенню та розвитку МР на всіх рівнях державного управління пропонується:

«1. забезпечити сприятливе середовище та умови як для усталених, так і для інноваційних практик молодіжної роботи (включаючи, наприклад, сталі структури та ресурси), особливо на місцевому рівні, при цьому визнаючи, що молодіжна робота отримує користь від регіональних, національних та міжнародних можливостей та співробітництва;

2. зміцнювати роль та позицію молодіжної роботи з метою сприяння міжсекторальному співробітництву у молодіжній роботі – незалежно від того, забезпечує її державна влада, приватний сектор чи громадянське суспільство – та іншими секторами, включаючи, наприклад, соціальний захист, здоров'я, спорт, культуру, формальну освіту, послуги зайнятості та кримінальне правосуддя;

3. заохочувати та підтримувати координацію між місцевим, регіональним, національним та європейським рівнями молодіжної роботи, тим самим сприяючи мережуванню, співробітництву, обміну знаннями та досвідом;

4. сприяти визнанню цінностей, ставлень, навичок, знань та критичного розуміння, що розвиваються шляхом участі та забезпеченні молодіжної роботи;

5. сприяти рівному доступу до молодіжної роботи;

6. сприяти посиленню ролі молодіжної роботи шляхом: - інформування молоді про їх права і можливості та послуги, які їм доступні; - посилення активного громадянства, участі та соціального включення всіх молодих людей, особливо тих, хто знаходиться в зоні ризику та поза увагою; - розширення міжкультурних компетенцій, європейської ідентичності та міжнародного взаєморозуміння серед молоді; - заохочення молоді до просування Цілей сталого розвитку (ЦСР) в їх життєвому середовищі; - недопущення та запобігання дискримінації, нетерпимості та соціального виключення; - посилення неформального та інформального навчання;

7. поважати свободу та автономію молодіжних організацій та інших громадських організацій, що займаються молодіжною роботою;

8. сприяти молодіжній роботі, яка базується на знаннях і яка може відповісти на зміни і тенденції в наших суспільствах та виклики, які постають перед молодими людьми;

9. заохочувати використання досліджень, оцінки та безперервного подальшого спостереження під час розвитку заснованої на знаннях якісної молодіжної роботи, забезпечуючи наявність механізмів для вимірювання її результатів та впливу» [58].

Державам-членам Ради Європи для встановлення необхідних, ті які базуються на компетенції, конкретних рамок навчання та підготовки молодіжних працівників пропонується:

«1. працювати з провайдерами молодіжної роботи та іншими зацікавленими сторонами з метою розробки набору ключових компетенцій (наприклад, цінностей, ставлень, навичок, знань та критичного розуміння), яких слід очікувати від молодіжних працівників;

2. створювати рамки, стратегії, програми та шляхи розвитку навчання, підготовки, підвищення кваліфікації та професійного розвитку молодіжних працівників на основі узгоджених компетенцій;

3. створювати нові або розвивати існуючі механізми документування, підтвердження, сертифікації та визнання компетенцій молодіжних працівників, що працюють як на платній, так і на добровільній основі, які вони отримують через свою практику;

4. надавати більшої підтримки впровадженню існуючих та майбутніх європейських рамок і документів щодо визнання неформального та інформального навчання» [58].

Межі, які дотичні МР дуже обширні, різнопланові і тематичні, як і люди та організації які відтворюють МР. Культурна, соціальна, благодійна, спортивна робота, так само і вулична робота, політично-економічна діяльність та організація дозвілля все це і буде МР.

МР в Україні має ряд ознак і принципів:

- МР прагне бути інклюзивною, та такою яка орієнтована на соціальну згуртованість;
- МР пріоритизована на проблеми та потреби молоді, тобто спрямована на найнеобхідніші потреби та очікування молодих людей;
- МР є добровільною, і зосереджує увагу і спирається на добровільній участі молоді;
- МР спрямована на розвиток – особистісний, культурний та соціальний розвиток молоді;
- МР відповідає своїй місії, та актуальності;
- МР комунікативна, коректно побудовані стосунки з молоддю, відбувається справжнє спілкування з молоддю та розвиває громаду;

Тож підводячи підсумки першого розділу можна відокремити головні аспекти. У найбільш широкому сенсі молодіжна політика – це особлива сфера державної політики, метою якої є поліпшення умов молодих людей та підтримка рівних можливостей для участі молоді в економічному, соціальному та політичному житті громади та країни в цілому. Це досягається сукупністю стратегічних і тактичних інструментів, які змінюють роль молоді у різних сферах суспільного життя і набір цих інструментів буде залежати від багатьох національних та регіональних чинників, потреб і пріоритетів.

Важливо розуміти, що державна МП спрямована на молодих людей у віці 14-35 років. Та здійснюється органами державної влади, установами, інституціями та громадськими організаціями відносно молодих людей, та не залежить від їх віросповідання, статі, полу, приналежності, расового та національного походження, соціального становища.

Підсумовуючи можна зробити наступний висновок. Державна МП України почала своє формування у 1992 році і до сьогодні проходить процес формування і адаптації до сучасних викликів і потреб сьогодення.

Реалізація МП передбачає скоординовану міжсекторальну взаємодію та співпрацю, як адміністративну діяльність так і практичну роботу з молоддю,

молодіжну роботу на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Молодіжна робота – це діяльність соціального, політичного, культурного, освітнього, екологічного напрямку, яка робиться молоддю, заради молоді та з молоддю в групах або окремо. МР здійснюється молодіжними працівниками незалежно від віку та статі, які працюють платно або на волонтерських засадах. І МР стоїть на фундаменті неформального та інформального навчання, що спрямоване на молодих людей та добровільну участь. МР сама по собі є соціальною практикою, яка відбувається по відношенню до молодих людей та суспільства, в яких вони живуть. Вона опирається на активну участь та залучення молодих людей до прийняття рішень в своїй громаді.

Молодіжна робота в Луганській області відбувається проте на жаль виміряти ефективність або побачити якісні та кількісні ми не можемо, тому що не відбувається якісного державного управління. І молодіжна політика в Луганській області по більшій мірі є декларативною, а не реальною.

РОЗДІЛ 2

СТАН ВПРОВАДЖЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Молодь та молодіжна політика України

Як зазначають автори книги «Соціологія молоді у контексті соціальної роботи», «доросле суспільство «помічає» молодість пізніше, ніж дитинство. Якщо останнє, як пора дозрівання і невинності, фіксується громадською думкою приблизно з XVII століття, то молодість, як самостійний етап, отримує визнання на початку XX століття. «Відкриття» молодості, а отже й розуміння необхідності певної політики по відношенню до молоді, тісно пов'язано з розвитком індустріального суспільства, для якого є характерним феномен «довгого дитинства». Довге дитинство – феномен індустріальної культури, що полягає у значному розширенні періоду часу, що визначається суспільством як призначений для освоєння молоддю «дорослих» ролей. З ускладненням суспільства, з розвитком розподілу праці та спеціалізації інституційних форм процес соціалізації виявляється усе більш тривалим, вимагаючи все більших витрат фізичного і соціального часу. Індустріальна епоха створює спеціалізовані установи, орієнтовані саме на підготовку молоді до виконання певних ролевих функцій. Стан дорослості настає пізніше, що фіксується і офіційним визнанням статусу повноліття» [59]. Витоки МП можна бачити у державних діях, які направлені на захист неповнолітніх у сфері праці в 19 столітті, що спочатку не були окремим напрямком політики. Хоча з часом заходи розширилися і перетворились у систему дій вирішення конфліктів у суспільстві і систему дій нагляду за молоддю. Формування концепції державної МП почало оформлюватися у 20-ті роки, що призвело до створення двох систем: в першу було закладено ідеї соціальної педагогіки та демократично-правової держави (Німеччини), в основу другої системи покладено інструмент реалізації ідеології комуністичної партії (Радянський Союз) [70].

Державна МП в Україні є одним із пріоритетів державної політики та реалізується на благо молоді, суспільства та держави, з урахуванням потенціалу України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку та міжнародного досвіду державної підтримки молоді.

МП в Україні реалізується на досить високому рівні з урахуванням відповідних вимог міжнародної спільноти:

- розробка та прийняття ефективної законодавчої та регуляторної бази, що охоплює реалізацію державної МП;
- створення органів державної влади, відповідальних за координацію дій у сфері державної МП;
- спроби залучення молоді та молодіжних неурядових організацій в реалізації державної молодіжної політики [76].

Україна здійснила низьку важливих кроків стосовно реформування МП, і це є початковим етапом системної роботи з молодими людьми. МП в Україні в постійному процесі модернізації та видозмін, та до останнього моменту керувалася державними установами. Напрямки, завдання МП, форми роботи, об'єми та статті фінансування відтворювалися адміністративним шляхом. Децентралізація влади, як процес зміщує акцент з централізованого управління на управління органами місцевого самоврядування, визначається пріоритет громадського залучення і соціальної активності молодих людей, формується новий підхід до організаційної діяльності – від «роботи з молодими людьми» до «участі молоді у процесі». Децентралізація влади в Україні враховує досвід розвитку демократії європейських країн, якій свідчить о важливому значенні участі молоді у процесах ухвалення рішень і роботи на місцевому та обласному рівнях. Принципи створення МП на рівні громади, основні пріоритети молоді визначено переглянутою «Європейською хартією про участь молоді в місцевому та регіональному житті (2003 р.)»:

- участь молодих людей у громадському житті на місцевому та обласному рівні є частиною політики залучення громадян у громадське життя;

– галузева політика містить молодіжний вимір, і тому місцеві та обласні органи влади повинні дотримуватися положень Хартії і забезпечувати у своїй роботі різні форми участі, що визначатимуться з урахуванням думки і спільно з молоддю і їх представниками;

– прописані в Хартії принципи і форми участі стосуються всій молоді без дискримінації [42].

З моменту набуття Україною членства в Раді Європи йде постійне вдосконалення МП та впровадження позитивного міжнародного досвіду, в тому числі імплементації рекомендацій команди міжнародних оглядачів Ради Європи. Україна у своїй діяльності в молодіжній сфері орієнтується на стандарти Європейського Союзу та Ради Європи. Одним із пріоритетних напрямів державної молодіжної політики є розвиток молодіжних центрів за європейським зразком, діяльність яких спрямована в тому ж числі на посилення роботи державних структур і забезпечення молоді змістовним дозвіллям, створення умов для навчання й самореалізації молодих людей.

Особливо актуальне питання розвитку і підтримки МП в межах реформування органів місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні, оскільки сучасні тенденції міграційного руху молодого населення нашої держави з курсом на високорозвинені регіони та іноземні держави встановлюють перед громадами першочергове завдання – формування умов для становлення особистості, соціальної активності і зайнятості молодих людей, для того щоб вони залишалися мешкати, працювати і розбудовувати свої громади.

Нижче хочу навести приклад визначення поняття «молодь». І нагадаю що ми маємо на увазі, коли згадуємо МП.

«Молодіжна політика – складова політики держави, сукупність соціальних, національних, соціокультурних ідей, принципів та моделей розвитку, спрямована на створення сприятливих умов для повноцінного становлення особистості молодої людини, її успішної інтеграції у суспільне життя, а також на її залучення до управління на місцевому, регіональному і національному рівнях; ґрунтується на моделі відкритого розвитку, що спонукає молодих людей

проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, бути залученими і мати змогу визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики» [52].

Молодь – це люди, що переходять від дитинства до дорослості. Цей перехід супроводжується змінами в процесі дорослішання, здобуттям самостійності та відчуттям відповідальності, зміною оточення та контексту, формуванням цінностей, зростанням включеності у суспільне життя тощо [56].

Активна участь українських молодих людей у громадському житті має дві головні перепони. Перша – це власне пасивність молодих людей і низький рівень громадянської свідомості. Підтвердженням цього є результати чисельних досліджень, які були проведені іноземними і українськими фахівцями.

На мою думку, така картина обумовлена історичними обставинами в Україні. У східних промислових регіонах України відсутні традиції самоорганізації населенні. Молодь, як і переважна частина населення, яка мешкає на сході не визнає своєї ролі і не може прийняти рішення на рівні громади. Відсутність цих традицій утворює перепони для розвитку демократії і формування свідомого громадянського суспільства в Україні.

З другої сторони, участь молодих людей у громадському житті обмежено органами місцевого самоврядування. Органи місцевої влади є ближчими до молодих людей і призначений зіграти важливу роль у залученні молодих людей до громадського життя. В даному випадку органи місцевої влади забезпечують для молоді знайомство з принципами демократичного громадянського суспільства, і надають можливість використати ці знання на практиці.

Згідно «Європейської хартії про участь молоді на місцевому та регіональному рівнях (21 травня 2003 р.)» участь молодих людей не повинна обмежуватися тільки формуванням активних громадян і створенням демократії в майбутньому. Для того, щоб молодь дійсно мала бажання брати участь в житті громади, важливо, щоб вона мала дієві механізми впливати на рішення та формувати їх з ранньої молодості [60]. Це можливо тільки при наявності у

державі гарно прописаного законодавства по МП. Тоді з'явиться можливість сприяти на розвиток МП максимально на всіх рівнях державної влади.

Перші цеглинки МП в незалежній Україні були закладені з проголосованої Верховною Радою України Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (15 грудня 1992 р.) та Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5 лютого 1993 р.). Цими документами було закладено фундамент, яким визначаються головні засади створення соціально-економічних, організаційних, політико-правових правил соціального формування та розвитку молоді, і головні напрямки реалізації державної МП в Україні [38].

Для реалізації, впровадження МП і досягнення кількісних та якісних показників виконують молодіжну роботу (далі - «МР»).

МР як інструмент, який допомагає і спрямовано на особистісний розвиток, соціальну інтеграцію та активне громадянство молодих людей. МР є головною роботою для всіх напрямків діяльності соціальної, культурної, освітньої та політичної сфери, які впроваджуються разом з молоддю, заради молоді та силами самої молоді. МР як правило пов'язана з неформальною або інформальною освітою, та належить до сфери освіти поза межами навчального закладу. Головною метою МР є створення умов і можливостей для молоді для того щоб остання сама формувала власне майбутнє[51].

2.2. Стан реалізації молодіжної політики в Україні

Фактором соціально-економічного прогресу суспільства є молоді люди. Впровадження інтелектуального потенціалу молоді це показник якісного державотворення. Позитивний розвиток України можливий за умови концентрації зусиль держави на пошук рішень проблематики молодих людей. Тривалий розвиток суспільства України у більшій мірі залежить від надання гарних умов для життя молодих людей. Незважаючи на розуміння цієї істини, Україна на сьогоднішній день має ряд багатьох невирішених проблем молоді:

труднощі з працевлаштуванням, поширення агресії, проблеми зі станом здоров'я тощо [38].

Станом на 1 січня 2019 року в Україні зареєстровано 10,9 млн людей віком від 14 до 35 років. Третина з них живе в обласних центрах, третина з них у невеликих містечках, решта у сільські місцевості [64].

До суб'єктивних причин викликів державної МП належать:

- незадовільна відповідність суспільства законам через погану політичну та правову культуру;
- слабка координація та взаємодія між державними установами, органами місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства та роботодавцями, профспілками, міжнародними організаціями у сфері реалізації державної молодіжної політики;
- відсутність повністю функціонуючого механізму розвитку та реалізації державної молодіжної політики та побудови зв'язків між адміністрацією та молодіжним середовищем; погана обізнаність молоді про державну молодіжну політику.

Державна молодіжна політика потребує вдосконалення, щоб привести її у відповідність до потреб молоді та українського суспільства [76].

Також є актуальним питанням міжсекторального співробітництва в межах впровадження державної МП.

В Україні не існує формалізованого та інституціоналізованого механізму міжсекторальної співпраці у сфері молоді. Залучення інших міністерств до реалізації молодіжної політики ґрунтується на міжвідомчих робочих групах та / або нарадах. Партнерство та співробітництво здійснюються в рамках окремих угод про співпрацю між установами. Реалізація «Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки» покладена на Міністерство молоді та спорту у співпраці з іншими міністерствами.

Існують міжгалузеві питання з Міністерством освіти і науки у сфері громадянської освіти, з Міністерством охорони здоров'я у сфері профілактики та здорового способу життя, з Міністерством соціальної політики в роботі з

вразливою молоддю, з Міністерством внутрішніх справ у питаннях правової освіти та профілактики, Міністерство економічного розвитку і торгівлі у сфері житла та зайнятості, Міністерство оборони в області національно-патріотичного виховання або з Міністерством культури у сфері культурного розвитку та саморозвитку молоді [73].

Розглянемо результати всеукраїнського соціологічного дослідження «Молодь України – 2017», яке було зроблено Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА», на замовлення Міністерства молоді та спорту України у 2017 році:

Напрямок дослідження – ціннісні орієнтири молодих людей:

- Головними сферами в житті для переважної більшості молоді є сімейні цінності (63,6%), стан здоров'я (53,6%) та кар'єрний зріст (39,3%); на 3-тє та 4-тє місце у своїх перевагах молоді люди ставлять можливість бути незалежними і вільними у прийнятті своїх рішень та поведінки, реалізуватися у творчості і здібності, а також здобуття добробуту. Молоді люди старших вікових категорій, в основному орієнтовані на досягнення сімейного щастя та здоров'я, а молоді люди молодшого віку орієнтовані на досягти у кар'єрі. Побаження до головних досягнень у житті розрізняються залежно від географії країни, в якій проживають молоді люди, хоча, не розрізняються залежно від типу поселення, де проживають молоді люди. Для молоді з сільської місцевості більш значущим завданням стоїть реалізувати свої здібності й таланти;

- пріоритетні цінності сучасних молодих жінок та чоловіків за результатами гендерної оцінки є відмінними: жінки більш зазначають про бажання досягти сімейного щастя та мати добре здоров'я, а чоловіки – більш притаманне бажання робити кар'єру, бути незалежним і вільним у своєму виборі, вчинках і рішеннях, досягти добробуту і влади;

- для основної частини молодих людей важливо самостійно прийняти рішення своїх дій (75%), знайти час для саморозвитку та вдосконалення навичків (71%), мати власні думку і ідеї (70%), також молоді люди готови докладати максимум зусиль, для того щоб інші захоплювалися їх досягненнями (68%).

	Серед усіх	Молоді чоловіки	Молоді жінки
Сімейного щастя	63,6	52,5	74,9
Здоров'я	53,6	49,5	57,8
Зробити кар'єру	39,3	42,5	35,9
Бути вільним і незалежним у своїх рішеннях та вчинках	29,1	34,1	23,9
Багатства	28,1	31,9	24,1
Мати можливість реалізувати свій талант і здібності	22,1	22,4	21,8
Стати кваліфікованим спеціалістом	14,2	14,1	14,3
Принести користь своїй країні	8,1	9,3	6,8
Спокою та можливості ні в що не втручатися	7,0	6,9	7,1
Влади	3,1	4,1	1,9
Слави	2,0	2,5	1,5
<i>Важко відповісти</i>	0,8	0,7	0,8
Нічого	0,5	0,1	0,8
Інше	0,1	0,1	0,1

Рис. 2.1. Розподілення відповідей на запит «Чого б найбільше Ви бажали досягнути в своєму житті?», N=2000, %. Джерело: [47].

У сумі відповідей більш 100%, тому що респонденти обирали декілька варіантів відповідей.

Стан громадянської та політичної активності молодих людей:

- Відсоток молоді яка постійно стежить за політичним життям в Україні становить 9,3 %, а 22,4% відслідковують за політичними новинами у житті країни, а майже третина молодих людей (32,1 %) скаржиться про відсутність інтересу до політичних подій в Україні. Серед важливих чинників «аполітичності» сучасних молодих людей – недовіра до політиків та до влади (48 %), недовіра до важливості своєї громадянської позиції (30,1 %) і знижена самооцінка своєї політичної обізнаності («я нічого не розумію у політиці») - 23,6 % (Рис. 2.2.);

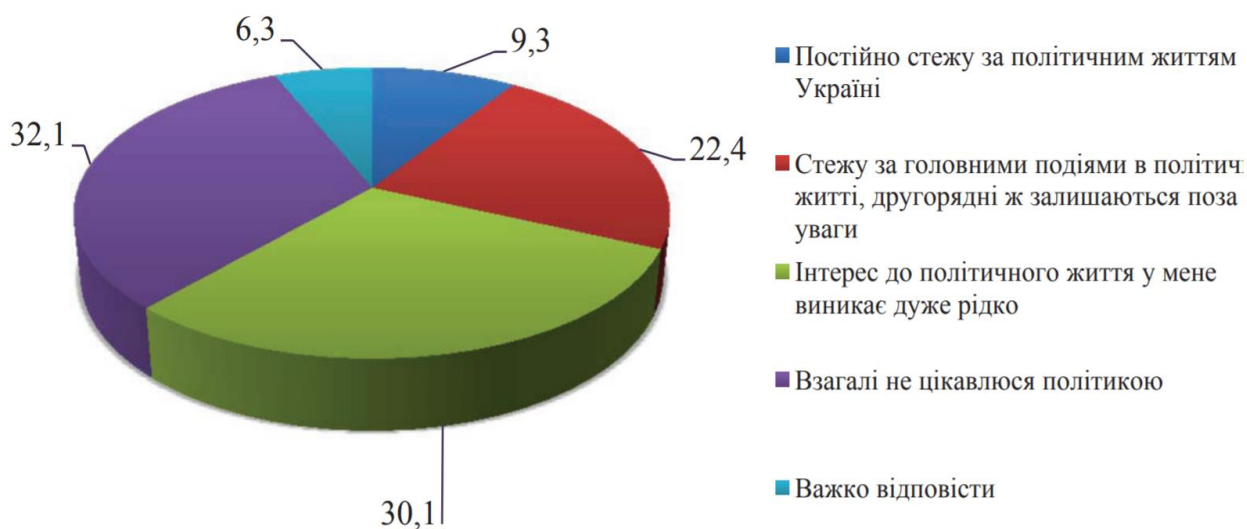

Рис. 2.2. Розподілення відповідей на питання «Наскільки Ви цікавитесь політичними процесами, які відбуваються в Україні?», N=2000, %.

Джерело: [47].

- геополітичні та соціально-політичні процеси молодь оцінює позитивно: 71,9 % молоді підтримують вступ України до Європейського союзу, 71,6 % – підтримують створення професійної постійної армії, 60,2 % – підтримують посилення санкцій проти Росії, 56 % – підтримують вступ України до НАТО, а 53,6 % – підтримують надання Україні зброї іншими державами. Ще 61,2 % молодих людей підтримують освітню реформу, а 60,8 % – підтримують реформування системи надання медичних послуг та лікарських засобів, та 56,1 % – підтримують реформу системи пенсійного забезпечення і 55,6 % підтримують реформу децентралізації влади в країні;

- молоді люди більшою мірою свою громадянську активність реалізують в облаштуванні простору в своїх населених пунктів (31,3 %) та організації загального життя в своїй спільноті (12,2 %). В той же час, участь молоді в процесах громадянського моніторингу та контролю за органами влади різного рівня помірно (ініціювання колективних письмових запитів, проведення громадських слухань або зборів громадян, збір підписів на електронних петиціях до органів влади);

- на жаль значна частина молодих людей не відчують здатність впливати на процеси, які відбуваються в країні (48%), так само і в населеному пункті, де мешкають (30,3%); 44,4% молодих людей готові долучитись до громадських ініціатив та 8% готові самостійно взяти на себе відповідальність з організації громадських ініціатив у житті свого міста/села/селища/області;

- за результатами опитування, 18,4 % молодих людей готові захищати Україну зі зброєю в руках у разі мобілізації та 2,6 % молодих людей вже брали або беруть участь у військових діях на Сході країни. Саме молодь, яка мешкає на Заході України заявляє про готовність стати на захист Вітчизни(24,6 %), в Центрі (20,3 %) та Півночі країни (21,9 %). Про готовність захищати незалежність України та її територіальну цілісність ненасильницькими методами заявляє 40,2 % молодих людей, наприклад благодійність або волонтерство.

Молодь дала свою оцінку ефективності МП:

- відповідно до результатів дослідження найбільш затребуваним для них є здоровий спосіб життя, підтримка талановитої молоді і сприяння забезпечення молоді житлом;

- по-перше, опитувані молоді люди хотіли б відвідувати спортивні (35,7 %) та профорієнтаційні заняття (31,7 %); по-друге, – заняття з розвитку лідерства і виконання власного проєкту (26,5 %), заходи з розвитку творчих здібностей (25,9 %) і заняття з навичок підприємницької діяльності (23,5 %), на третьому рівні – організація дозвілля (14,4 %) та волонтерської і громадська діяльність (10,4 %). Треба звернути увагу на різницю між гендерними уподобаннями молодих людей стосовно молодіжних заходів: чоловіки говорять про свої наміри долучитися до спортивних заходів, заходів з організації і ведення власної справи, заходів з набуття політичних компетенцій; а жінки, хочуть відвідувати творчі заходи;

- у заходах сучасним молодим людям у контексті проведення заходів є дуже важливим дружня атмосфера і здобуття нових знань, долучення кваліфікованих фахівців, активне проведення вільного часу, безкоштовна участь у заходах і здобуття послуг, а також комунікація із друзями;

- 64,8 відсотка опитаних молодих людей не володіє якісною інформацією відносно існування молодіжного центру поблизу на території їх населеного пункту. 18,7 відсотка молодих людей говорило про відсутність молодіжних центрів в їх населеному пункті, а 14,9 відсотка молодих людей знає про існування молодіжного центру, та не цікавиться його заходами. Третина молодих людей, яка мешкає у сільській місцевості (30,5 %), каже про відсутність молодіжних хабів в своїх населених пунктах, порівняно із молодими людьми, у містах (13,4 %). Молодіжні центри (хаби), на думку опитаних молодих людей, мають надавати, послуги з неформальної освіти і здійснювати протекцію молодим людям у працевлаштуванні (56,3 %), давати консультації фахівців (юридичні, психологічні тощо) (41,6 %), виконувати роботу з вразливими категоріями молодих людей (37,9 %), робити інформаційні заходи з сучасних для молодих людей тем (35,9 %) і організовувати спортивні змагання (33,3 %).

	Повною мірою	Певною мірою	Незначною мірою	Ніяким чином не можу	Важко відповісти
У моєму населеному пункті	5,4	21,2	38,2	30,3	4,9
В Україні	1,7	11,2	32,4	48,0	6,7

Рис. 2.3. Розподілення відповідей на питання «Як на Вашу думку, чим Ви можете вплинути на процеси, які відбуваються у Вашому населеному пункті та країні в цілому», N=2000, %. Джерело: [47].

Молодь та децентралізація влади в країні:

- Переважно сучасні молоді люди «дещо знають» про реформу з децентралізації влади в Україні, однак, не зацікавлена детально цим процесом (42,7 %). Молодих людей, які відчули зміни, пов'язані з розбудовою та створенням об'єднаної територіальної громади (ОТГ) тільки 12,7 %, ті хто звертає увагу на поліпшення соціальної інфраструктури у своїх населених пунктах і зростання якості культурних заходів; паралельно 46,6 % молодих людей не відчули ніяких змін, після приєднання їх населеного пункту до ОТГ;

- 37 відсотків молодих людей бажають самі брати активну участь у процесах розбудови і розвитку своєї ОТГ, паралельно молодь старших вікових категорій мають збільшену готовність приєднатися до створення та розвитку ОТГ, ніж молоді люди молодших вікових категорій. Зазначимо, що міські та сільські молоді люди рівною мірою мають готовність особисто брати участь у процесах розбудови та розвитку своєї ОТГ. Отже, великий відсоток молодих людей, які мають готовність прийняти участь у процесах децентралізації, розтасовано у регіонах: західному (46,7 %), північному (39,5 %), південному (31,4 %);

- молоді люди України вважають, що їй доцільно у контексті розбудови життєдіяльності своєї ОТГ долучитися, до розробки й реалізації молодіжних проєктів і ініціатив, а також створення молодіжних ініціативних груп чи організацій. Щодо актуальних проєктів розбудови свого міста проживання, насамперед, найважливішим молоді люди вважають у найближчі три роки – ремонт і реконструкцію доріг (66,8 %) і тротуарів (37,4 %), лікарень (47,4 %) і амбулаторій (33,8 %), місць відпочинку у громаді 42 %. Паралельно, необхідно зазначити, що пріоритети відкриття і облаштування публічних інфраструктурних об'єктів громади, такі як спортивні заклади та центри, спортивні стадіони та майданчики, заклади, що працюють із молодими людьми (молодіжні центри або хаби), культурі центри (клуби, бібліотеки) й кінотеатри і театри, за оцінкою опитаних молодих людей зросте у найближчі три роки;

- 57,3 відсотка опитаної молоді вважає, що місцева влада не зважає на думку молодих людей при прийнятті рішень, а це стосується розвитку громади; так, дистанціювання влади від молодих людей при ухваленні рішень щодо розвитку громади більш відчуває на себе сільські молоді люди, на відміну від міської молоді, а також молодих людей, що мешкають на Заході України;

- 14,2 відсотка опитаних молодих людей згодна з функціонуванням при місцевих органах влади їхнього населеного пункту молодіжних консультативно-дорадчих органів – молодіжних рад, хоча 10,9 % молоді думає, що їх робота є формальною, і, водночас, кожна п'ята молода особа має намір долучитися до роботи молодіжних консультативно-дорадчих органів, які функціонують при

місцевій владі (20,6 %). Але у першу чергу, до діяльності молодіжних консультативно-дорадчих органів при місцевій владі мають намір долучитися молоді люди, які мешкають у сільській місцевості (24,3 %), порівняно з міськими молодими людьми (18,9 %).

	Серед усіх	14-19 років	20-24 роки	25-29 років	30-34 роки
Знаю досить багато, активно цікавлюсь цим питанням	6,1	2,2	5,3	6,8	8,9
Дещо знаю, але детально не цікавлюсь цим питанням	42,7	36,7	43,4	45,5	43,7
Взагалі нічого не знаю, але потребую додаткової інформації	13,6	13,8	16,0	11,7	13,3
Важко відповісти	9,9	37,7	25,5	28,2	22,0

Рис. 2.4. Розподілення відповідей на питання «Що Ви взагалі знаєте, щодо реформи з децентралізації, та процесу утворення ОТГ?», N=2000), %.
Джерело: [47].

Міграційні та мобільність молоді:

- Велика кількість (36,7 %) української молоді, за результатами дослідження, проявляють своє бажання виїхати з свого населеного пункту. Серед молодих людей у віці 14–19 років територіальна мобільність вища, ніж серед молоді іншого віку. На запитання «Якщо б у вас було бажання покинути свій населений пункт, то куди б поїхали?», 74,1 % молоді відповіли, що хотіли б виїхати за межі України; молоді люди хотіли б виїжджати в країни Європейського Союзу (45,6 %), 21,7 % – хотіли б переїхати в інші країни світу та 6,8 % – у країни СНД, а до інших населених пунктів України хотіла б переїхати кожна п'ята молода людина (21,7 %).

- сучасній молоді властива внутрішня територіальна мобільність: 89 % молоді були в інших населених пунктах своєї області та 82,6 % – в інших областях України. Найвища регіональна та міжрегіональна міграція властива молодим людям у віці 20–24 років, а зовнішня міграція притаманна молодим людям віком 30–34 років;

- за 12 місяців 79,8 % молодих людей часто виїжджали до інших населених пунктів в межах своєї області та 66,5 % молоді відвідало інші області України.

28,8 % молодих людей впродовж життя бували в інших країнах, а за останні 12 місяців – 12,9% молодих людей були в інших державах (найчастіше молодь буває в наступних країнах: Польща (36,2 %), Туреччина (17,9 %), Росія (17,5 %) та Німеччина (8,9 %));

- Більша частина опитаної молоді (62,1 %) вказали, що бажають жити в Україні, але 9,7 % – планують виїхати за межі України найближчим часом. Бажанням виїзду за межі України у молоді викликано економічною нестабільністю в країні. Якщо порівняти міську молодь з сільською, то перша більше налаштована на тимчасову міграцію, з метою навчання або працевлаштування за кордоном: 66,9 % сільських молодих людей бажають жити в Україні та емігрувати не збираються, проте міська молодь такого бажання менше (60,1 %). Найбільше еміграційне бажання серед молодих людей у центральному регіоні країни (14,1 %). В той же час, зі збільшенням віку молоді, зростає бажання молодих людей жити в Україні. Саме у молодих людей у віці 14-19 років найбільше бажання мігрувати з метою навчання за кордоном, а для працевлаштування за кордоном, – серед молодих людей у віці 20–24 років. До чиннику освітньої міграції української молоді за кордон (та частина молоді, яка б повчилася і повернулася в Україну) додається бажання отримати певний досвід інших країн, познайомитися культурами та вивчити мову інших країн. Молоді люди ідуть закордон для працевлаштування насамперед щоб підвищити своє матеріальне становище; серед інших ймовірних причин є відсутність бажаних можливостей на ринку праці в Україні, у порівнянні з країнами Європейського союзу, та велике бажання побачити життя в інших країнах і познайомитися з культурою інших країн.

Дослідження показало, що молоді чоловіки більше схильні до міжнародної міграції (79%), а молоді жінки менше (68,5%). Саме до держав Європейського Союзу бажають переїхати зі свого населеного пункту 49,1% молодих чоловіків, і тільки 41,6% молодих жінок (Рис. 2.5.). Молоді жінки (30%) більше хочуть переїхати до інших населених пунктів України на відміну від молодих чоловіків (22%).

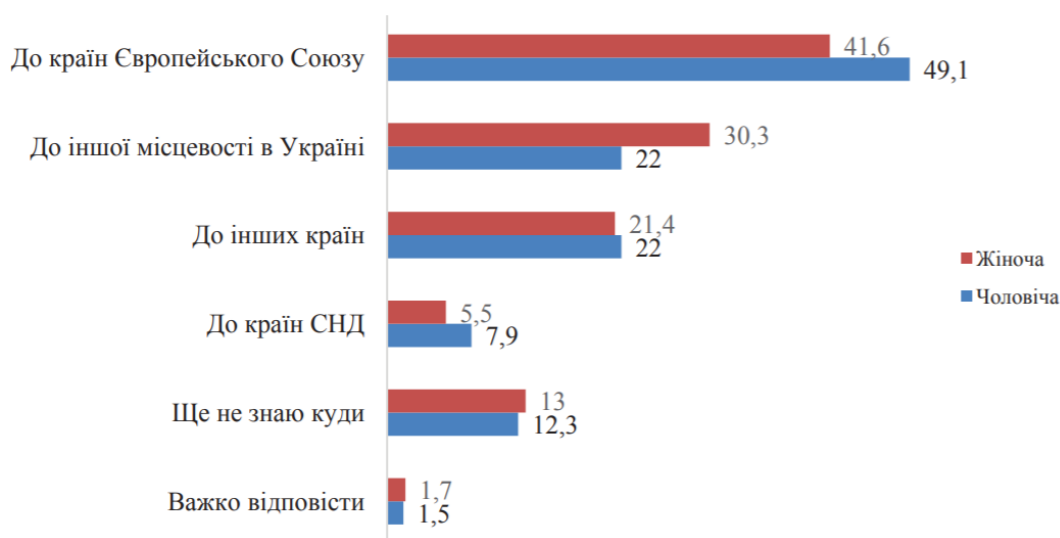

Рис. 2.5. Розподілення відповідей на питання «Якщо б у вас було бажання покинути свій населений пункту, то куди б поїхали?» N=737, %.
Джерело: [47].

Навчання, освіта, робота, працевлаштування молодих людей:

- більше половини опитаної молоді (54,5 %) добре оцінюють свої можливості завдяки отриманій освіті й отриманим компетенціям для реалізації у трудовій сфері, а також кар'єрному зростанні, підвищенню заробітної плати, відкриття власного бізнесу тощо;

- найактуальнішим професійними видами діяльності для молоді, які мають інструментальну цінність, є підприємницька діяльність «бізнесмен, підприємець» (45,2 %), «юрист» (36,1 %) і «спеціаліст з програмного забезпечення і комп'ютерної техніки» (31,2 %); за результатами опитування, значною є гендерна відмінність між попитом привабливих видів професійної діяльності для молодих чоловіків та жінок;

- вибір спеціалізації та професії для більшості сучасних молодих людей обумовлені власними інтересами та здібностями (50,4 %), орієнтацією на гідну матеріальну винагороду (38,3 %), а також порадами найближчого соціального оточення (32,2 %). Однак, майже половина опитаної молоді (48,1 %) працює не за фахом або спеціальністю, що була отримана в професійно-технічному або вищому навчальному закладі; відсутність вакансій за фахом (36,7 %) та

незадовільна матеріальна винагорода (31,4 %) – головні чинники, котрі пояснюють чому молодь не працює за здобутим фахом;

- половина (51,4 %) працевлаштованої молоді має роботу за місцем проживання, однак, 6,5 % молоді працює в іншому населеному пункті та 9,4 % – в іншому населеному пункті області, в якій вони проживають. Серед основних причин, через які молодь працює в іншому населеному пункті та має виїжджати на роботу, вказують відсутність вакансій для молоді за спеціальністю (38,2 %) та відсутність вакансій взагалі (33,8 %) за місцем проживання. Молодь, яка мешкає у Центрі (33,9 %), на Півночі (37,7 %), Сході (50 %) та Півдні (52 %) країни, що працює не за місцем проживання, насамперед, скаржиться на відсутність вакансій на ринку праці за спеціальністю, а молодь, яка проживає на Заході (52,9 %) країни, – на відсутність роботи взагалі. Окрім того, кожна п'ята молода людина скаржиться на те, що наявна робота за місцем проживання є малооплачуваною та кожна шоста молода людина оцінює умови праці як незадовільні;

- 42,3 % опитаної молоді мають бажання особисто стати підприємцем та відкрити власний бізнес; частіше молоді люди, які проживають у Центрі (46,2 %) та Заході (44,9 %) країни хочуть відкрити свій бізнес найближчим часом та у перспективі. Частка молодих чоловіків, які хочуть відкрити власний бізнес найближчим часом, дорівнює частці молодих жінок, які мають такий намір (10,8 % та 10 % відповідно), але частка молодих чоловіків, які бажають започаткувати бізнес в перспективі є більшою за частку молодих жінок (35,3 % та 28,3 % відповідно).

	Навчалися протягом останніх 3 років	Плануєте навчатися протягом найближчого року
Нічого із зазначеного	58,2	56,3
Курси водіїв	16,7	17,7
Курси іноземних мов	14,7	16,0
Семінари/тренінги, спрямовані на підвищення професійної підготовки	9,8	8,2
Галузеві курси підвищення кваліфікації (післядипломна освіта)	6,8	8,1
Семінари-тренінги, зорієнтовані на самовдосконалення особистості (у т. ч. спілкування, самоконтролю, здорового способу життя, саморозвитку тощо)	6,6	7,7
Курси з ІТ-технологій	5,3	6,6
Он-лайн курси з набуття нових знань (наприклад – ПРОМЕТЕУС, КУРСЕРА тощо)	4,8	6,1
Семінари/тренінги з започаткування та ведення бізнесу	4,4	5,2
Бухгалтерські курси	2,8	4,6

Рис. 2.6. Розподілення відповідей на питання «На яких з перелічених курсах, семінарах, тренінгах Ви навчалися протягом останніх трьох років або плануєте пройти навчання (у тому числі онлайн) протягом найближчого року?», N=2000, %. Джерело: [47].

Сума відповідей може бути більше ніж 100%, тому що респонденти могли обрати кілька варіантів відповідей.

Професія	Приваблива для мене	Забезпечує успіх
Бізнесмен/бізнесвумен, підприємець/-иця	45,2	51,2
Юрист/-ка	36,1	41,1
Спеціаліст/-ка програмного забезпечення та комп'ютерної техніки	31,2	36,1
Лікар/-ка	29,9	25,9
Державний/-а службовець/-иця	20,5	22,3
Банківський/-а працівник/-ця	16,6	18,6
Працівник/-ця творчої професії (актор/-ка, артист/-ка, художник/-ця і т. п.)	16,3	11,7
Учитель/-ка, викладач/-ка	12,9	7,9
Бухгалтер/-ка, економіст/-ка	10,1	7,5
Працівник/-ця торгівлі	8,8	7,4
Фермер/-ка, фахівець/-чиня у галузі сільського господарства	8,4	7,3
Військовий/-а	7,5	5,6
Інженер/-ка	6,5	3,8
Біотехнолог/-иня	1,0	0,7
Будівельник/-ця	0,5	0,3
Перукар/-ка	0,3	0,2
Водій/-ка	0,2	0,2
Кухар/-ка	0,1	0,1
Перекладач/-ка	0,1	0,1
Електрик/-иня	0,1	0,1
Важко відповісти	0,1	0,7

Рис. 2.7. Розподілення відповідей на питання «Відмітьте, три професії, які найбільш привабливі для Вас, та оберіть, які три професії на Вашу думку дають сьогодні можливість досягнути успіху в житті?», N=2000, %. Джерело: [47].

Сума відповідей може бути більше ніж 100%, тому що респонденти могли обрати кілька варіантів відповідей.

2.3. Локальний контекст у Луганській області

Із 2014 року частина області належить до тимчасово окупованої території. Станом на 2019 рік підконтрольними Уряду України залишаються 35 адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі:

- 12 районів - Біловодський, Білокуракинський, Кремінський, Марківський, Міловський, Новоайдарський, Новопсковський, Попаснянський, Сватівський, Станично-Луганський, Старобільський, Троїцький;

- 15 міст, у тому числі 3 міста обласного підпорядкування – Лисичанськ, Рубіжне, Северодонецьк;

- 28 селищ міського типу та сільських населених пунктів – 517.

В кожному місті, районі є відділ або сектор, які відповідають за роботу з молоддю.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 833-р (зі змінами від 20.03.2019 № 169-р) затверджено Перспективний план формування територій громад області (далі – перспективний план), яким передбачено 39 об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ), які охоплюють всю територію області, в тому числі й тимчасово окуповані території Луганської області. Станом на 1 липня 2019 року облдержадміністрацією схвалені зміни до Перспективного плану, якими передбачається утворення 45 ОТГ, які охоплюють всю територію області. Зазначені зміни направлені до Кабінету Міністрів України для їх затвердження. Станом на 1 липня 2019 року в області утворено 23 об'єднані територіальні громади, у сімнадцяти з них пройшли перші місцеві вибори.

В області історично сформувалась густа мережа населених місць. Ключові фактори, які впливали на формування системи розселення: лінійно-вузлова структура розселення, яка склалася у відповідності з конфігурацією залягання

корисних копалин; наявність міських агломерацій; висока концентрація населення у великих містах; нерівномірний розподіл міст по території області – концентрація в західній, центральній та південній частинах області; диспропорції в розмірах поселень.

Розподіл населення в області за типом місцевості – 87% міське та 13% сільське населення.

Відповідно до Схеми планування території Луганської області (2013 рік) територія області ділиться на 3 зони, що визначають види переважного використання території - містобудівного розвитку (зона урбанізації), сільськогосподарського використання, оздоровчого й туристично-рекреаційного використання.

В області наявне населення станом на 01.01.2019 (за даними Держстату України) складає 2151,8 тис. осіб (5,1% від населення України). На території, підконтрольній українській владі, чисельність наявного населення на 01.01.2019 складає 723,4 тис. осіб. Ця кількість складається з 684,1 тис. осіб постійного населення (статистичні дані), 34,6 тис. внутрішньо переміщених осіб (ВПО) працездатного віку та 4,7 тис. осіб дітей-ВПО, які фактично навчаються в закладах освіти на підконтрольній владі частині області.

До 2014 року у структурі національної економіки Луганська область була однією із найбільших за своїм потенціалом: у загальному обсязі валового регіонального продукту частка Луганської області в 2012 році становила 4% у ВВП України; частка в експорті продукції - 5,6%; частка зайнятого населення - 4,9% загального показника в Україні.

На сьогодні Луганська область – єдина в Україні з дефіцитним бюджетом. Однак, спостерігається плавне нарощування обсягу доходів до місцевих бюджетів з 7,4 млрд. грн. у 2014 році до 8,8 млрд. грн. у 2018 році. При цьому зберігається тенденція до зростання обсягу офіційних державних трансфертів на видатки місцевих бюджетів, основна частина яких спрямовується в соціальну сферу. Власні доходи області у 2018 році вийшли на рівень 2014 року (3 млрд. грн.) і становлять 34% від обсягів загального доходу. Основним джерелом

власних доходів залишається податок на доходи фізичних осіб (близько 70% від загального обсягу власних доходів). Варто відзначити незначне, але стабільне зростання в 2014-2018 роках у доходах бюджету частки єдиного податку (від 7% до 12%), що є прямим свідченням розвитку малого та середнього бізнесу в області. В структурі видаткової частини бюджету області традиційно зберігають лідерство соціальні сфери – освіта (30,7%), охорона здоров'я (21,4%) та соціальний захист (25,1%). Значно відстає за витратами сфера будівництва та регіонального розвитку – лише 3%. Відбувається значне зростання обсягу надходжень до бюджету розвитку області з 161,6 млн. грн. у 2014 році до 1 012,2 млн. гривень у 2018 році. При цьому ці кошти акумулюються саме на обласному рівні – 75,5%, міста і ОТГ – 24,5%. В умовах децентралізації в області збільшується кількість об'єднаних територіальних громад. Якщо в 2016 році перші новоутворені громади ще не мали суттєвого впливу і їх частка у власних доходах бюджету області становила лише 60,1 млн.грн., то у 2018 році частка ОТГ зросла до 296 млн.грн., що дозволяє їм самостійно вирішувати низку соціально-економічних проблем територій та дозволяє реалізувати значимі проекти на умовах співфінансування в рамках обласних, державних та міжнародних програм.

Протягом 2014-2018 років загальний обсяг видатків місцевих бюджетів області характеризувався сталою динамікою до зростання. При цьому спостерігається нерівномірність – значне зростання соціальних витрат та різке зменшення витрат на будівництво та регіональний розвиток. В рисунку 2.8. наведена динаміка структури видаткової частини по загальному та спеціальному фондах бюджету Луганської області за 2014-2018 роки.

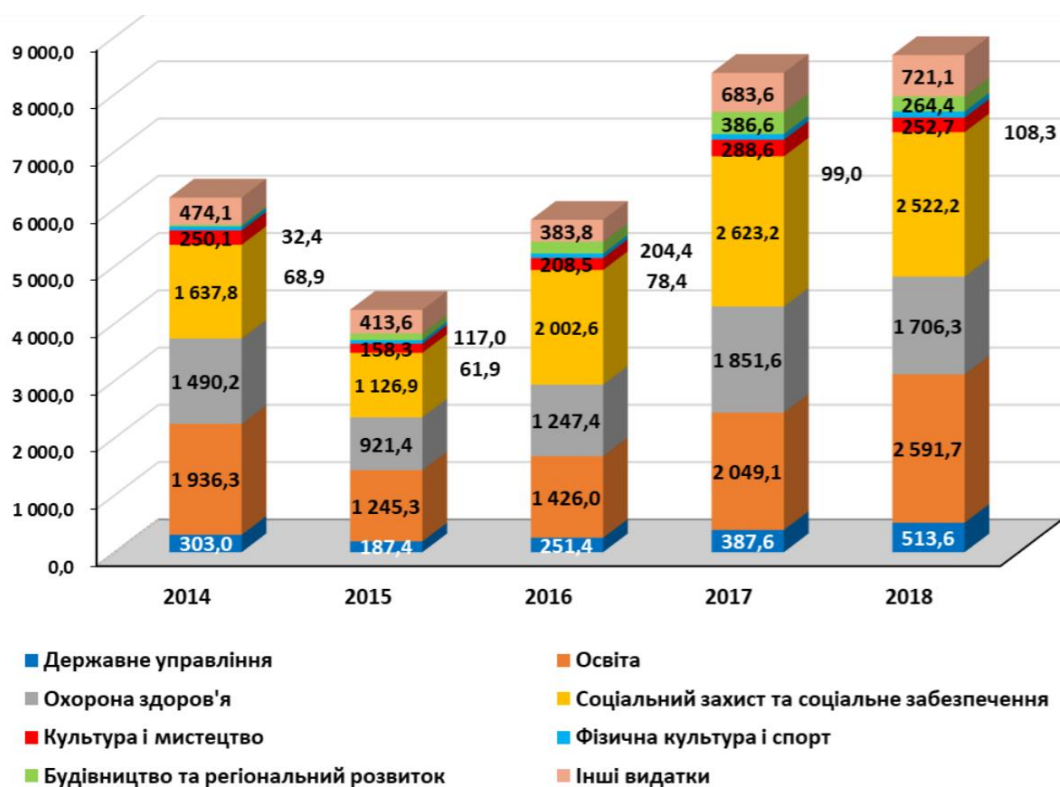

Рис. 2.8. Видаткова частина бюджету Луганської області (загальний фонд), млн. грн. Джерело: [63].

Можу зазначити, що у Луганській області відповідно до «Розпорядження голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації» від 25 травня 2016 р. №296 затверджена «Регіональна цільова програма «Молодь Луганщини» на 2016-2020 роки.» Та у відповідності до «Розпорядження голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації» від 15 січня 2019 р. №35 «Про внесення деяких змін до програми, фінансування програми» (Таб. 2.1).

Таблиця 2.1

Обсяг коштів, які передбачаються залучити для виконання Програми

	Термін реалізації Програми за роками, тис. грн.					Всього, тис. грн
	2016	2017	2018	2019	2020	
Всього, у т.ч.	1580,2	2745,1	2027,1	2162,6	2326,5	10841,5
Обласний бюджет	1580,2	2745,1	2027,1	2162,6	2326,5	10841,5

Складено за даними: [60].

На підставі «Розпорядження голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації» від 16 серпня 2018 р. №625 затверджена «Регіональна цільова програма національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2018-2020 роки» із загальним обсягом фінансування 1562, 8 тис. грн.

У зв'язку з воєнними діями та тимчасовою окупацією частини області, що призвело до різкого спаду соціально-економічного розвитку, виникнення ризиків та проблем: в демографічній складовій; зростання безробіття; зруйнована інфраструктура; енергетична залежність (область від'єднано від об'єднаної енергосистеми України); проблеми з кадрами в освітній і здравоохоронній сферах та інші проблеми. Були змінені пріоритети фінансування, деякі напрямки були посилені, деякі, в тому числі молодіжна політика – послаблені. Тому МП не фінансується належним чином, щоб якнайшвидше вирішити актуальні проблеми молодих людей, які мешкають в Луганській області.

Також можемо спостерігати певні явища в демографічній ситуації відповідно до інформації, яку наводить головне управління статистики Луганської області.

Аналізуючи приведені данні в Таблиці 2.2, які взяті із Додатка 1, Додатка 2 і Додатка 3, ми бачимо стабільне зменшення всього населення Луганської області, в тому числі і молоді у віці 14-35 років. В продовж останніх трьох років населення Луганської області (населення, яке проживає на підконтрольній Уряду України території) скоротилось на 19668 людей, 13247 з яких є молоді люди у віці 14-35 років. І нажалі кількість населення продовжує зменшуватись щороку. Це є великою проблемою, що молоді, енергійні, працездатні люди в репродуктивному віці не бачать свого життя в Луганській області. Демографічна криза, яка швидкими темпами приближує нашу область до демографічної катастрофи. І дана інформація не розголошується, і нажалі не стоїть на порядку денному у влади.

Таблиця 2.2

Розподіл населення за окремими віковими групами на 1 січня 2017-2018-2019 рр.(розрахунки чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання).

Населений пункт/район	Усе населення, 2017 р.	Усе населення, 2018 р.	Усе населення, 2019 р.	У тому числі у віці, років	У тому числі у віці, років	У тому числі у віці, років
				2017 р.	2018 р.	2019 р.
				14-35 років		
Лисичанськ	114436	112489	111185	32043	30284	29072
Рубіжне	58841	58022	57558	16297	15593	15166
Сєвєродонецьк	116795	115013	113967	30682	29273	28317
Райони						
Біловодський	23795	23408	23150	6630	6414	6282
Білокуракинський	19257	19005	18717	5419	5275	5155
Кремінський	39579	38889	38193	10793	10401	10048
Марківський	14974	14669	14429	4178	4022	3946
Міловський	15258	15117	14992	4262	4181	4059
Новоайдарський	41581	40956	40433	10666	10208	9900
Новопсковський	34224	33864	33535	9471	9193	9008
Попаснянський	77633	76320	75203	19856	19152	18535
Сватівський	34846	33947	33399	9349	8977	8818
Ст.-Луганський	48819	48079	47545	12476	12126	11841
Старобільський	44327	43600	43031	12209	11747	11385
Троїцький	19925	19562	19285	5575	5318	5127
Всього:	704290	692940	684622	189906	182164	176659

Складено за даними Додатків 1-3.

Отже можемо побачити розмір фінансування на рік, на одну молоду людину в рамках молодіжної політики в Луганській області. Остання актуальна цифра складає 12,25 грн на одну особу в 2019 році (Таб. 2.3).

Таблиця 2.3

Розрахунок розміру фінансування молодіжної політики відповідно до діючих програм в Луганській області:

	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Кількість молоді у віці 14-35 років, яка мешкає в області, осіб	189906	182164	176659
Фінансування, відповідно до програми «Молодь Луганщини» на 2016-2020 роки, тис.грн.	2745,1	2027,1	2162,6
Фінансування на одну молоду людину, грн./рік	14,46	11,13	12,25

Складено за даними Таблиць 2.1 і 2.2.

Станом на 1 листопада 2019 року в Луганській області створено лише 7 молодіжних рад (Таб. 2.4). З яких 6 створені при органах місцевого самоврядування, і одна рада – Луганська обласна молодіжна рада діє при Луганській обласній державній адміністрації.

Таблиця 2.4

Молодіжні ради Луганської області

1	Біловодська МР	murashovaov@ukr.net , sergienkoawork@gmail.com
2	Білокуракинська МР	bktergromada@meta.ua
3	Краноріченська МР	juliademjanova92@gmail.com
4	Чмирівська МР	molod.rada@ukr.net
5	Новопсковська МР	info@novopskovrada.gov.ua , huzikovaliuda@ukr.net
6	Кризька МР	molodaenergiya@ukr.net
7	ЛОМР при ЛОДА	misha.dacent@gmail.com

Відповідно до інформації Управління молоді та спорту Луганської обласної державної адміністрації в області працює 14 молодіжних центри/хаби різних форм власності, які працюють з дітьми та молоддю (Додаток 4).

Для порівняння впровадження молодіжної політики приведу актуальну інформацію існуючого стану МП в Донецькій області.

Станом на 20 грудня в Донецькій області ведуть свою діяльність 110 молодіжних центри/хаби різної форми власності, які працюють з дітьми та молоддю (Додаток 5).

У Донецькій області відповідно до «Розпорядження голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації» від 26 грудня 2016 р. №1189 затверджена «Регіональна комплексна програма «Молодь і сім'я Донеччини» 2016-2020 роки» з наступним фінансуванням по роках (Таб. 2.5).

Таблиця 2.5

Обсяг коштів, які передбачаються залучити для виконання Програми

	Термін реалізації Програми за роками, тис. грн.					Всього витрат на виконання програми, тис. грн
	2016	2017	2018	2019	2020	
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:						93634,36
державний бюджет	300,00	571,00	643,00	714,00	792,00	3020,00
обласний бюджет	11503,5	13092,5	13011,5	13033,55	12961,5	63602,50
бюджети міст та районів та ОТГ	1905,3	6004,57	6028,39	6161,27	6276,03	26366,56
Інші джерела	105,70	142,00	138,60	128,70	130,30	645,3

Складено за даними: [56].

Таблиця 2.6

Розрахунок розміру фінансування молодіжної політики Донецької області відповідно до діючої програми

	2019 рік
Кількість молоді у віці 14-35 років, яка мешкає в Донецькій області, осіб	477431
Фінансування, відповідно до програми «Молодь і сім'я Донеччини. 2016-2020 роки», тис.грн.	20159,83
Фінансування на одну молоду людину, грн./рік	42,23

Бачимо вагому різницю розміру фінансування на рік, на одну молоду людину в рамках молодіжної політики Донецької області, яке складає 42,23 грн. на одну особу в 2019 році.

Аналізуючи другий розділ концептуально важливим є наступні моменти. В Україні державна МП є одним із пріоритетів державної політики та реалізується на благо молоді, суспільства та держави, з урахуванням потенціалу країни, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку та міжнародного досвіду державної підтримки молоді. З урахуванням проходження реформи децентралізації в Україні акцент переміщується з централізованого управління на місцеве самоврядування. І вже зараз місцеве самоврядування визначає пріоритети, в тому числі пріоритети громадського включення та соціальної згуртованості молодих людей, визначає сучасний підхід організаційної діяльності – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі». Тобто зараз акцент молодіжної політики акцентоване на молодіжній участі, участі в прийнятті рішень як на місцевому рівні, так і на національному. Хто є молоддю в Україні? Молодь – це громадяни України у віці 14-35 років, що переходять від дитинства до дорослості. Цей перехід супроводжується змінами в процесі дорослішання, здобуттям самостійності та відчуттям відповідальності, зміною оточення та контексту, формуванням цінностей, зростанням включеності у суспільне життя тощо. Державна молодіжна політика потребує вдосконалення, щоб привести її стан у відповідність до потреб молоді та українського суспільства. Щодо стану МП можна зазначити наступні виклики:

- незадовільна відповідність суспільства законам через погану політичну та правову культуру;
- слабка координація та взаємодія між державними установами, органами місцевого самоврядування, організаціями громадянського суспільства та роботодавцями, профспілками, міжнародними організаціями у сфері реалізації державної молодіжної політики;
- відсутність повністю функціонуючого механізму розвитку та реалізації державної молодіжної політики та побудови зв'язків між адміністрацією та молодіжним середовищем; погана обізнаність молоді про державну молодіжну політику;
- в Україні не існує формалізованого та інституціоналізованого механізму міжсекторальної співпраці у сфері молоді.

Що стосується молодіжної політики Луганської області, можу зазначити наступне. Наразі в області існує Управління молоді та спорту ЛОДА, яке відповідає за формування та реалізацію МП в регіоні. Незважаючи на військові дії та великі економічні, соціальні проблеми в регіоні в 2016 році управлінням відповідно до національної молодіжної стратегії була написана програма «Молодь Луганщини» 2016-2020 рр. Проте написання вищезгаданої програми відбувалося без залучення організацій громадянського суспільства та без консультацій з молоддю області. Щонайменше з 2012 року в Луганській області не проводили досліджень загального становища молодіжної політики, таким чином обласна влада не знає актуальні проблеми і потреби молодих людей. Відповідно, МП області рухається за течією, а не за сучасними пріоритетами. Як результат маємо кількісні показники зменшення молодого населення області в середньому на 6500 людей щороку. Та бажання більше ніж 90% молодих людей виїхати з області.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ПО ФОРМУВАННЮ ТА ВПРОВАДЖЕННЮ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Кращі практики молодіжної роботи в Луганській області

Важливим змістовним орієнтиром впровадження державної молодіжної політики України є законодавче забезпечення участі молоді в розвитку держави на національному, регіональному та місцевому рівнях із урахуванням власного та міжнародного, зокрема європейського досвіду. Приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів є одним із завдань реалізації державної молодіжної політики. Глобальним політико-правовим контентом законодавчого забезпечення участі молоді в розвитку Української держави є Стратегія ООН-Середовище і молодь: стратегія розширення участі (UN-Habitat and youth: strategy for enhanced engagement, a working document, Twentieth session Nairobi, 4–8 April 2005), в якій наголошується на необхідності забезпечення участі молодих людей в ухваленні рішень і наданні їм необхідних інструментів, зокрема таких, як навчання правам громадянина. ООН сформувала «підхід, заснований на визнанні прав», що передбачає надання молоді можливостей для вільного самовираження та залучення молодих людей до процесу ухвалення рішень, що впливають на їхнє життя. Участь молоді у впровадженні Стратегії розширення участі здійснюється відповідно до резолюції 19/13 Ради керівників, ухваленої в травні 2003 року, щодо розробки молодіжної стратегії і передбачає широкі консультації з молоддю та організаціями громадянського суспільства, в обговоренні якої взяли участь 44 держави-учасниці. Забезпечення участі молоді в суспільному житті регулюється правовими актами Європейського Союзу: Переглянутою «Європейською хартією участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні» (2003); Молодіжною стратегією Європейського Союзу на 2010–2018 рр.

«Молодь – інвестування та надання можливостей»; Програмою Європейського Союзу «Молодь в дії» на 2014–2020 рр. У Переглянутій «Європейській хартії участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні» окреслені основні принципи формування МП на рівні громад та сучасні молодіжні напрямки.

Завдяки впевненому руху покращення МП та МР в Україні, у відповідності до мети відбору, нагороди і розповсюдження найкращих практик МР в Україні, «Міністерство молоді та спорту України» спільно з «Програмою розвитку ООН в Україні» та «Державним інститутом сімейної та молодіжної політики» у 2017 році започаткували конкурс «Кращі практики молодіжної роботи в Україні». Під кращою практикою МР визначається програма, проєкт, будь яка діяльність або ініціатива в молодіжній сфері, при реалізації якої отримані позитивні реальні результати.

У 2017 році на конкурс кращих практик МР було надіслано сто заявок з різних частин України від громадських організацій та організацій державного сектору. Результати Конкурсу довела, що МР в Україні різноманітна і потужна. Зважаючи на те, що на законодавчому рівні відсутнє визначення професії молодіжного працівника, молодіжна робота відбувається і з молоддю працюють люди, які досліджують молодіжні потреби, виписують проєкти і знаходять кошти на їх реалізацію.

Історії успіху, які подались на конкурс, це історії з місцевого, регіонального та національного рівня. За результатами конкурсу у 2017 році, було відібрано 10 кращих практик МР, а 64 - були занесені до «Каталогу кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2017». А вже у 2018-му році, організатори отримали 173 заявки з усіх регіонів України, а 62 увійшли до «Каталогу кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2018». Конкурс 2019-го року зібрав 153 практики молодіжної роботи.

Цілі молодіжної роботи на цьому рівні є такими:

-надати можливість молоді робити те, що їм потрібно разом або індивідуально;

- дати змогу молоді розвиватися самостійно та автономно;
- надати молоді можливості здорового та безпечного відпочинку;
- збільшити обрії молоді за для змін в їхньому оточенні та громаді;
- вплинути на молодь за для взаємодії із владою і політичними діячами;
- побудувати для молоді умови участі до неформальної освіти, яка сприяє розвитку компетенцій.

Під час молодіжної роботи важливим аспектом є міжсекторна співпраця. За час впровадження молодіжних проєктів укріплена та розвинута партнерська взаємодія між міською владою, закладами культури, громадськими організаціями, відповідно налагоджуються стосунки молодіжного сектору з локальним бізнесом. Моніторинг довів, що для впровадження проєктів об'єднувалися зусилля: громадських організацій, управлінь молоді і культури, організацій житлово-комунальних господарств, пожежних частин, загальноосвітніх та спортивних шкіл, бібліотек, селищних та міських рад та їх голів. Також створювалися ситуативні ініціативні групи активістів для реалізації проєктів.

Нижче наведено приклад кращої практики молодіжної роботи в Луганській області, яка стартувала у 2016 році і до тепер існує. Практика, яка в 2017 році увійшла в топ 10 кращих практик молодіжної роботи в Україні. Це проєкт соціальної дії - громадський майданчик «ХочуБуду» у м. Северодонецьк, який реалізувала громадська організація «Северодонецька молодіжна рада». Це сучасна платформа для реалізації громадських ініціатив та підтримки і розвитку молоді. Громадський майданчик «ХочуБуду» відповідає демократичним цінностям.

Ще одна практика, яка увійшла до списку кращих в Україні у 2018 році: створення молодіжної ради при Кризькій сільській раді (Луганська область). Цією практикою опікується Надія Рудаченко, спеціаліст з питань інвестиційних програм Кризької селищної ради.

Поштовхом до реалізації цієї практики стала наступна проблема. На території села спостерігається низька активність молоді щодо організації

відпочинку і розвитку, молоді люди не зацікавлені в покращенні інвестиційної привабливості території.

Які кроки були зроблені. Організовували зустрічі з молоддю, долучили активних її представників до написання та реалізації проектних заявок на різні грантові конкурси. Проводять навчання сільської молоді, направляють на тренінги в різні регіони України. Завдяки спільним зусиллям молодь зацікавилася організацією свого дозвілля, пропонує громадській організації «Кризька сільська організація «Промінь» теми проектів на різні конкурси. А головне, молоді люди починають вірити, що їх думка важлива й вони можуть змінити життя на краще.

До створення молодіжної ради долучились активна молодь, члени громадської організації, працівники сільської ради, школи, клубу, депутати, члени виконкому. Від новоспеченої молодіжної ради подаються проекти на конкурси з розвитку молодіжного руху, соціальної згуртованості та єдності громади.

Це лише два приклади, які ми можемо бачити на поверхні айсбергу. Які не посоромились і заповнили заявку конкурсу, повірили в свої сили, захотіли поділитись своїм досвідом. Це та молодіжна робота, яка вирішує завдання і поставленні цілі молодіжної політики в Луганській області. А скільки їх таких під кригою, скільки ще не отримали свого визнання?!

Як бачимо, інструментом впровадження якісної та вдалої молодіжної політики може бути успішні практики, які були реалізовані в різних областях України та в Луганській області зокрема. Суб'єктами впровадження молодіжної політики ефективно виявилися молодіжні ради при органах місцевого самоврядування, з якими тісно співпрацює влада, громада та громадські організації. Досвід таких рад показує, що ефективність залежить від міри залучення молоді як партнера, а не як ресурсу. Вони успішні тому, що молодь відчуває певну свободу, що до неї прислухаються і рахуються, бачать певні позитивні зміни, набувають досвіду.

3.2. Молодіжна політика в Луганській області: виклики і рекомендації

Нині у світі сформована особлива сфера прикладних досліджень – наука про суспільну політику (policy science), що складається з двох частин: дослідження політики (policy study) та аналізу політики (policy analysis). Кожній із цих складових відповідає певний вид документів, що дозволяють зафіксувати результати дослідження політики, отримані, наприклад, під час виконання науково-дослідних робіт, та підсумки аналізу політики, здійсненого в рамках підготовки проекту владного рішення для конкретного замовника. У державах із високим потенціалом урядів щодо вироблення державної політики поширено практику підготовки аналітичних записок, доповідей, інших документів – policy papers – у рамках бюрократичних процедур в органах влади і недержавних аналітичних центрах.

Основними компонентами таких документів є опис контексту і важливості проблеми, обговорення можливих варіантів її вирішення, рекомендації щодо подальшого курсу дій – державної політики. Підґрунтям для їх розроблення є технології аналізу політики. З огляду на це, надзвичайно важливим вбачається поширення серед українських державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, фахівців недержавних центрів аналітики, які розуміються на процесах і процедурах відтворення рекомендацій державним органам влади про можливі варіанти дій, які вирішують суспільні проблеми, моніторинг та оцінювання результатів і наслідків цих дій – задля суспільного розвитку країни. Нагальність підвищення рівня аналітичної озброєності державних службовців та якості аналітичних документів обумовлено чітким виконанням вимог «Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», а також відповідного закону, який визначає «державну службу як діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави щодо аналізу державної політики на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування, у тому числі розроблення та

проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів» [1].

Для успішного функціонування компанії або організація, для підвищення якості і конкурентоспроможності її продукції/послуг, потрібні вміння бачити складнощі, які можуть виникнути у майбутньому, і можливості, що зможуть з'явитися для неї. Компаніям (прибутковим/ неприбутковим, приватним/державним, будь-яким) необхідно визначитися з пріоритетними напрямками розвитку; розробити стратегії розвитку; зайняти позицію відповідно до змін у зовнішньому середовищі; використати сучасні технології управлінських процесів; змінити стратегію діяльності, таким чином, - здійснювати стратегічне управління. Важливим інструментом стратегічного управління, якій оцінює сукупності внутрішні і зовнішні показники, що впливають на подальший розвиток компанії/організації є SWOT-аналіз.

Відповідно до визначення «SWOT-аналіз - це процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для організації можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкостями, результати якого в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій діяльності організації. Він проводиться з метою дослідження організації як господарюючої системи у певному ринковому середовищі. SWOT-аналіз — це своєрідний інструмент; він не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес обмірковування всієї наявної інформації з використанням власних думок та оцінок. SWOT-аналіз дає змогу формувати загальний перелік стратегій організації з урахуванням їхніх особливостей — адаптації до середовища або формування впливу на нього. Широке застосування та розвиток SWOT-аналізу пояснюються тим, що стратегічне управління пов'язане з великими обсягами інформації, яку потрібно збирати, обробляти, аналізувати, використовувати, а відтак виникає потреба пошуку, розробки та застосування методів організації такої роботи.

Головною метою проведення SWOT-аналізу є отримання достовірних даних про можливості організації і загрози просування її на ринку товарів і послуг» [34].

Як бачимо, у світі існує велика кількість механізмів, інструментів, формул підготовки та написання політик, і молодіжна політика не є виключенням. Тож для написання певної стратегії розвитку, потрібно визначитись з де ми зараз знаходимось – точка А, а саме проаналізувати і визначити слабкі і сильні сторони, можливості та загрози, на що ми можемо впливати і від чого ми залежні. І визначаємо точку Б, визначаємо вектор руху, і розуміння куди ми рухаємось, до яких змін прагнемо.

Після проведення аналізу стану МП в Луганській області можемо сформулювати наступні виклики (слабкі сторони і загрози):

- військові дії на території Луганської області;
- молоді люди виїжджають із Луганської області;
- дефіцитний бюджет Луганської області – фінансування молодіжної політики за залишковим принципом (12,25 грн/рік на одну молоду людину);
- за останні щонайменше сім років не проводилось дослідження, аналізу стану молодіжного середовища в Луганській області;
- відсутність реальної та актуальної інформації про проблеми і потреби молоді Луганської області у всіх сферах життєдіяльності;
- розбите, або відсутнє асфальтне покриття в області, що негативно впливає на доступність молоді отримувати послуги (наприклад сполучення Сєверодонецьк-Марківка, 129 км – їхати 3 години на авто, громадським транспортом 4,5 години);
- відсутність належної кількості та якості об'єктів спортивної інфраструктури: спортмайданчики, майданчики для зарядки, футбольні, волейбольні, баскетбольні, тенісні поля, майданчики для воркауту, скейт парк;
- відсутність належної кількості місць для відпочинку, проведення вільного часу, розвитку та самореалізації (молодіжні центри/хаби);

- відсутні або неякісні масові та розважальні, спортивні заходи (фестивалі, концерти, дискотеки, змагання тощо);

- відсутні або недостатня кількість спеціалістів (молодіжних працівників), які б мотивували молодь, консультували, менторили та спрямовували, і допомагали в реалізації соціальних та волонтерських проєктів;

- відсутня налагоджена співпраця між районами (як відділів, які працюють з молоддю так і громадських організацій);

- неналагоджена міжвідомча взаємодія та співпраця;

- неналагоджена взаємодія та співпраця з громадськими організаціями області;

- відсутня публічна звітність Управління молоді та спорту ЛОДА;

- неналагоджені канали комунікації з молодим населенням;

- закрита діяльність Управління молоді та спорту ЛОДА;

- неповний охоплення вікових груп молоді, лише 14-17 років та 18-24 років.

Для вирішення викликів, які стоять перед молодіжною політикою Луганської області пропоную наступні рекомендації:

- формування та реалізація МП, в тому числі забезпечення умов для участі молоді та молодіжного громадського контролю шляхом створення молодіжних консультативно-дорадчих органів;

- проведення загально обласного/локального дослідження і аналізу стану молодіжного середовища щонайменше кожні 3 років;

- проведення заходів і реалізація програм та проєктів щодо інформування, консультування, надання рекомендацій та роз'яснень молодим людям стосовно участі в ухваленні та реалізації рішень, що стосуються молодіжних питань та реформування різних сфер життя;

- адміністративне забезпечення молодіжної роботи, що передбачає формування структурних підрозділів молодіжної сфери та професійне кадрове забезпечення їх діяльності;

- формування молодіжної інфраструктури, а саме: розвиток мережі молодіжних центрів/молодіжних просторів, що створює умови об'єднання соціально активної молоді;

- забезпечення професійної підготовки працівників державних структур і представників громадських організацій, які працюють із молоддю;

- подальша підготовка працівників, які працюють з молоддю, шляхом реалізації програми «Молодіжний працівник»;

- інформаційне та методичне забезпечення молодіжної роботи: поширення інформаційних та методичних матеріалів для спеціалістів молодіжної сфери, представників громадських організацій щодо ініціювання та підтримки молодіжних ініціатив, активізації участі молоді;

- запровадження механізмів інституційної підтримки розвитку і діяльності громадських організацій, залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації молодіжної політики (соціального замовлення);

- налагодити координацію міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії на рівні громади в інтересах молоді;

- залучення молоді до ухвалення рішень стосовно розвитку громад;

- забезпечити нормативне і організаційне врегулювання роботи молодіжних дорадчо-консультативних органів при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування;

- сформувати нормативно-правову базу з реалізації програми «Молодіжний працівник» задля забезпечення фахової підготовки спеціалістів державного та громадського секторів до роботи з молоддю;

З метою ширшого залучення молоді до участі в управлінні державними справами та роботи в органах місцевого самоврядування:

- визначити одним із пріоритетних напрямів молодіжної політики залучення молоді до державної служби, роботи в органах місцевого самоврядування та виконавчої влади;

- з метою формування кадрового потенціалу молодіжної сфери запровадити систему підготовки молодих людей до роботи в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, поширити практику стажування молоді;

- запровадити моніторинг залучення молодих людей до роботи на державній службі та в органах місцевого самоврядування різних рівнів, що дозволить урахувати потреби у підготовці та підвищенні кваліфікації молодих державних службовців;

- вивчити кращі практики участі молоді та залучення молодих фахівців на роботу в ОТГ;

- запровадити інформаційну кампанію з висвітлення кращих практик участі молоді із залученням новітніх інформаційних технологій.

Молодь є більш вільною у виборі направленості розвитку і налаштованою на нове та прогресивне. З метою формування сприятливих умов для активізації громадянської та соціально-політичної активності молоді необхідно:

- активізувати роботу молодіжних та дитячих громадських організацій, спрямування їхньої діяльності на досягнення конкретних результатів та об'єднання активної молоді;

- організувати співпрацю громадських організацій Луганської області та міжнародних громадських об'єднань із запровадження моделей залучення молоді до вирішення місцевих проблем, розвитку волонтерства, соціального підприємництва;

З метою активного включення молодого покоління до реформування економіки області потрібно:

- посилити інформаційну та профорієнтаційну діяльність молодіжних центрів та інших осередків по роботі з молоддю;

- налагоджувати партнерство між закладами вищої освіти і роботодавцями, зокрема бізнесу, що дозволить покращити практичну підготовку випускників;

- розвивати практику проходження практики та стажування на підприємствах і у організаціях – потенційних роботодавцях;

- створити сприятливі умови для молоді щодо започаткування та організації власної справи і отримання «навичок майбутнього»;
- запровадити матеріальні та соціальні стимули для молоді, що працевлаштовується у сільській місцевості;
- розвивати молодіжне підприємництво та підтримувати підприємницький потенціал мігрантів;
- сприяти професійній підготовці молоді шляхом фінансування витрат на навчання;
- залучати бізнес-сектор до фінансування підготовки необхідних спеціалістів та сприяти стажуванню і проходженню виробничої практики для студентської й учнівської молоді безпосередньо на виробництві.

З метою регулювання міграційних процесів задля ефективного економічного розвитку області необхідно:

- розробити програми з активізації зворотної міграції та сприяння поверненню молоді в область;
- розробити систему заходів, спрямованих на стимулювання молоді до роботи в області, у тому числі через розвиток молодіжного підприємництва;
- залучати студентську молодь до освітніх програм «Еразмус+» та інших міжнародних навчальних програм, і обмінів молоддю шляхом проведення інформаційної кампанії про них;
- забезпечити розвиток молодіжної, соціальної, культурно-дозвіллевої, спортивної інфраструктури на рівні територіальних громад.

Демократичні перетворення в Луганській області можливі, якщо буде відбуватися активне молодіжне сприяння, при участі молодих людей в процесах реформування в системі державного управління і економічному розвитку громади. Залучення проактивних, свідомих та професійних молодих людей до державотворчих процесів – це є пріоритетною складовою для швидких і якісних реформ в Україні.

У даному розділі, формуючи рекомендації для впровадження молодіжної політики на регіональному рівні ми проаналізували інструменти, які

використовуються для формування та впровадження політик. Також, проаналізували кращі практики молодіжної роботи, якими є майданчик «ХочуБуду» у Сєверодонецьку та діяльність ГО «Кризька сільська організація «Промінь». На основі аналізу ми сформуваємо перелік викликів щодо впровадження молодіжної політики у Луганській області, серед них ті, які пов'язані з управлінськими, соціально-економічними передумовами, рівнем інфраструктури. Запропоновано ряд рекомендацій для роботи з викликами, які передовсім стосуються формування та впровадження молодіжної політики за участі громадських організацій та молодіжних рад, роботи з кадрами, посилення взаємодії між зацікавленими сторонами у молодіжній політиці.

ВИСНОВКИ

Впровадження молодіжної політики у Луганській області – питання, що стало предметом цього дослідження важливе одразу з декількох причин: по-перше, воно розкриває особливості молодіжної політики в Україні та які завдання перед нею стоять та способи їх досягнення на національному та регіональному рівнях; по-друге вона розкриває особливості молоді – як суб'єкта молодіжної політики; по-третє, робота розкриває важливість саме регіональних політик, включеності громадських організацій та створення дорадчих органів, а це дуже важливо у процесі децентралізації.

На підставі проведеного дослідження сформульовані такі висновки.

1) Під час аналізу молодіжної політики України були досліджені і розкриті завдання, які перед нею стоять. Аналізуючи різні роки формування МП України стало зрозуміло, що завдання, які ставлять перед МП залежать від економічного розвитку країни, базових пріоритетів та стратегій держави і громади, від запиту громадянського суспільства, ресурсів, якими володіє держава, а також від розуміння чим є молодь. Основними завданнями МП на сьогодні залишаються: консолідація зусиль по створенню умов для фізичного, морального, інтелектуального розвитку молоді, реалізації її освітнього і творчого потенціалу; забезпечити участь молоді у формуванні та реалізації державної МП; підвищити ефективність реалізації державної МП на державному, регіональному та місцевому рівнях; підвищити конкурентоспроможність молоді на ринку праці.

2) Так само під час дослідження проаналізував механізми формування та впровадження молодіжної політики в Україні. Існує законодавчо-правовий механізм, який спрямований на: законодавче затвердження та розробка державних стандартів; прийняття рішень державних органів управління, законодавчих актів, спрямованих на реалізацію та формування державної МП; пошук інститутів та механізмів для приведення законів до життя; заходи по забезпеченню здійснення прав молоді, які зафіксовані у Конституції України,

нормативно-правових та законодавчих актах; пошук механізмів для ратифікації документів міжнародних організацій та втіленню міжнародного законодавства.

Слід зазначити, що законодавчо-правовий механізм, забезпечує якісне та ефективне втілення правових норм у процес державної МП.

3) В роботі описується розуміння молодіжної роботи, як одного з інструментів впровадження молодіжної політики в Україні. Дослідження показало, що одним із стратегічно важливим інструментом впровадження МП є молодіжна робота. Молодіжна робота здійснюється індивідуально або у групах заради молоді, для молоді та самою молоддю і має широке коло діяльності та розповсюджується на культурну, освітню, соціальну, політичну і екологічну сфери життя молодої людини. Ця робота впроваджується молодіжними працівниками, які можуть її здійснювати на платній основі чи на волонтерських засадах. Сама МР розвивається на неформальних та інформальних освітніх процесах, які орієнтовані на молодих людей та їх добровільну участь. Молодіжну роботу ще називають соціальною практикою, яка спрямована до залучення молодих людей до прийняття рішень в їх громадах.

-4) На основі інструментів формування та впровадження молодіжної політики у Луганській області виявлені виклики, найважливішими є такі: за останні щонайменше сім років не проводилось дослідження, аналізу стану молодіжного середовища в Луганській області; відсутні або недостатня кількість спеціалістів (молодіжних працівників), які б мотивували молодь, консультували, менторили та спрямовували, і допомагали в реалізації соціальних та волонтерських проєктів; неналагоджена взаємодія та співпраця з громадськими організаціями і молодіжними центрами області; неналагоджені канали комунікації з молодим населенням; відсутня публічна звітність Управління молоді та спорту ЛОДА; відсутність належної кількості місць для відпочинку, проведення вільного часу, розвитку та самореалізації (молодіжні центри/хаби); неналагоджена міжвідомча взаємодія та співпраця.

Аналіз практик, стану впровадження молодіжної політики та викликів дали можливість сформулювати рекомендації щодо впровадженням, базовими з яких

є: проведення загально обласного/локального дослідження і аналізу стану молодіжного середовища щонайменше кожні 3 років; проведення заходів і реалізація програм та проектів щодо інформування, консультування, надання рекомендацій та роз'яснень молодим людям стосовно участі в ухваленні та реалізації рішень, що стосуються молодіжних питань та реформування різних сфер життя; формування молодіжної інфраструктури, а саме: розвиток мережі молодіжних центрів/молодіжних просторів, що створює умови об'єднання соціально активної молоді; забезпечення професійної підготовки працівників державних структур і представників громадських організацій, які працюють із молоддю (шляхом реалізації програми «Молодіжний працівник»); інформаційне та методичне забезпечення молодіжної роботи: поширення інформаційних та методичних матеріалів для спеціалістів молодіжної сфери, представників громадських організацій щодо ініціювання та підтримки молодіжних ініціатив, активізації участі молоді; запровадження механізмів інституційної підтримки розвитку і діяльності громадських організацій, залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації молодіжної політики (можливо через соціальне замовлення); визначити одним із пріоритетних напрямів молодіжної політики залучення молоді до державної служби, роботи в органах місцевого самоврядування та виконавчої влади;

5)Ще одним висновком дослідження є те, що суб'єкти формування і реалізації МП в Луганській області не мають загально-стратегічного бачення і не роблять спроби швидкого реагування на виклики, які стоять перед МП. Таким чином для того щоб МП хоч потроху почала свій шлях адаптації до нагальних потреб і викликів повинна рухатись в напрямку розвитку людського потенціалу. Для цього потрібно, щоб відбулася зміна ставлення суб'єктів МП, і переорієнтація із шаблонного і формального адміністративного управління на якісне і ефективне надання необхідних сервісних послуг. А молода людина перейшла з об'єктності в суб'єктність МП, що дає можливість і спроможність діяти самостійно, брати на себе відповідальність за свої дії. І МП має бути орієнтована на те, щоб уможливити цей перехід.

б) Одним із визначальних факторів політичного розвитку в Луганській області, забезпечення позитивної динаміки соціальних та економічних перетворень виступає державна молодіжна політика, яка сприяє політичній соціалізації молодого покоління, інституціоналізації політичної діяльності молоді, вихованню та освіті молодих людей.

Зрозуміло, що потреби, пріоритети молодих людей з кожним роком можуть змінюватися, повинна змінюватися й молодіжна політика, підходи до її формування та реалізації. Молодіжна політика не така, якою була у попередні роки, а тим більше на початковому етапі свого становлення.

МП орієнтується на розвиток людського потенціалу, а основними напрямками і пріоритетами її діяльності в Луганській області мають бути:

- Безпековий пріоритет. Небезпекою в Луганській області є військовий конфлікт, який має великий негативний вплив на загальний фон МП. Відсутність повної міри безпекової впевненості і постійні психологічні переживання за завтрашній день впливає на весь спектр життєвих рішень молоді людини. Думка яких про еміграцію в більш безпечні і розвинені регіони країни або за її межі. Тому пріоритетно не дати суспільству повернутись до цінностей виживання, а створити навколо молоді людини безпечне і передбачуване середовище. Що так чи інакше впливатиме на життєві обставини та рівень задоволеності своїм життям.
- Соціальний пріоритет. За умови комплексного управління процесами і напрямками МП буде відбуватись повна соціалізація і соціальне становлення молоді. Цей пріоритет сукупно впливає на підтримку і розвиток молодих людей в освіті, працевлаштуванні, житлі та реалізації власного потенціалу – створення умов для започаткуванню власної справи. Маємо безпечне середовище і створені реальні, а не декларовані соціальні перетворення на виході отримуємо молоду людину, яка вже впевнено думає про створення сім'ї і народження дітей, та як залишитись в Луганській області і розвивати громаду в якій мешкає.

- Здоров'я. Цей пріоритет включає в себе репродуктивне здоров'я, здоровий спосіб життя, власну гігієну, правильне харчування, фізичну активність, безпечне ставлення та поведіння з мережею інтернет та звісно ментальне здоров'я. Напрямок відповідає зміцненню відповідальності молодих людей за збереженість та укріплення власного здоров'я, та здоров'я своєї сім'ї і в подальшому розвиває профілактику захворювань. Комплексно ми маємо соціалізованих, самостійних та самозарадних молодих людей, які піклуються про своє здоров'я, здоров'я своєї сім'ї, з безпекою думають про своє майбутнє, майбутнє своєї держави.
- Пріоритет інтеграції у українське суспільство. Як зазначено в дослідженні молодих людей в українському законодавстві і в цілому розглядають як об'єкт МП. І крім цього існують інші виклики МП України: створення рівних можливостей для всіх; інтеграція в українське суспільство та світ; занижка обізнаність про існуючі можливості для молоді; відсутність рівності між молодими жінками і чоловіками; соціальні бар'єри включення молоді в політичне, економічне, культурне, громадське життя; стереотипізація певних соціальних аспектів. В цьому пріоритеті важливим є сприяння етнічній, культурній та соціальній інтеграції, та посилення спільної відповідальності молодих людей, народжених в будь-якому куточку держави та за її межами. Це вплине на загальну виключність різних груп молодих українців, у тому числі соціально-відокремлених і вразливих груп, підвищення мобільності, зріст взаємодії та взаємоповаги між різними культурами та субкультурами.

7)Окремим важливим питанням формування та впровадження МП в Луганській області та в країні загалом є регулярні дослідження стану МП та молодіжного середовища. А це проведення щорічного регіонального та місцевого дослідження проблем, потреб, цінностей, соціально-економічного стану та суспільного-політичного контексту молодих людей; проведення щорічного дослідження демографічного стану молоді в Луганській області та пошук причин, що впливають на збільшення народжуваності та причин, що

призводять до збільшення середньої тривалості життя; створення інформаційного порталу з даними про стан молоді в Луганській області, щоб всі данні досліджень та аналітичні матеріали зберігалися та були у загальному доступі. Та на актуальній аналітиці повинні створюватись нові релевантні стратегії розвитку та корегуватись існуючі. Всі суб'єкти МП на сам перед молоді люди повинні бачити загальну картину стану МП України.

Запропонована система пріоритетів розвитку молодіжної політики в Луганській області забезпечить поліпшення становища молоді, збільшення її внеску в конкурентоспроможність області та вплине на позитивне формування і реалізацію МП області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афонін Е. А., Голубь В. В., Гонюкова Л. В. та ін.; за заг. ред. В. В. Тертички, Г. Л. Рябцева. Основні підходи до аналізу та оцінювання державної політики [Текст] : наук. розробка /– К. : Псіхея, 2016. – 48 с.
2. Балакірєва О.М. (керівник авт. кол.). В.В. Онікієнко, О.В. Валькована та ін.. / Соціальні проблеми працевлаштування молоді – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2004. – 144 с.
3. Барабаш В. В. Молодіжний рух як об'єкт і суб'єкт реалізації молодіжної політики / В. В. Барабаш // Український соціум. – 2004. – № 1. – С. 119-130.
4. Бородін Є. І. Молодіжна політика / Є. І. Бородін // Соціологія політики: Енциклопедичний словник / авт.-упоряд. : В. А. Полторак, О. В. Петров, А. В. Толстоухов. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2009. – С. 249-250.
5. Брандер П., Гомес Р., Е. Кін, М-Л. Лемінер, Б. Олівейра, Я. Ондрачкова, А. Сурія, О. Сулова. Компас: посібник з освіти в області прав людини за участю молоді /– URL: <http://youth-worker.org.ua/downloads/kompas-posibnik-z-osviti-v-oblasti-prav-lyudini-zauchastyu-molodi/>(дата звернення: 14.12. 2019).
6. Вікіпедії вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0 (дата звернення: 25.11. 2019).
7. Гайванович І. Молодіжний рух України: тенденції та перспективи розвитку // Молода нація: Альманах: Спецвипуск. – К., 2000.– С.115 – 121.
8. Галабурда Ю. Молодіжний недержавний сектор у контексті становлення громадянського суспільства в Україні // Соціальна політика і соціальна робота. – 2001. – № 2. – С. 14 – 17.

9. Головатий М.Ф. Молодіжна політика в Україні : проблеми оновлення. / М. Ф. Головатий. - К. : Наук. думка, 1993. - 220 с.
10. Головатий Н. Ф. Соціологія молодіжності : курс лекцій / Н. Ф. Головатий К. : МАУП, 1999. – 224 с.
11. Головенько В. А. Український молодіжний рух у ХХ столітті: історико-політологічний аналіз основних періодів.– К.: А.Л.Д., 1997.– 160 с.
12. Головенько В. А., Яременко О. О. (керівники) та ін. / Нове покоління незалежної України (1991–2001 роки): Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні(за підсумками 2001 р.) – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. – С.38.
13. Головенько В.А. Молоде покоління України в алгоритмі суспільних процесів / Головенько В.А. // Український соціум. – 2006. – №2. – С.20 – 34.
14. Гордієнко Л. О. Громада як один із педагогічних чинників у соціальному вихованні молоді Великої Британії / Л. О. Гордієнко // Соціалізація особистості : зб. наук. пр. – Київ : Логос, 2004. – С. 42 – 49.
15. Гуцалова М. Молодь як об'єкт державної молодіжної політики/Марина Гуцалова//Сучасна українська політика: зб.наук.пр.—2011.— № 22. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26850/23-Gutsalova.pdf?sequence=1>(дата звернення: 18.12. 2019).
16. Декларація Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні. Верховна Рада України; від 15.12.1992р. № 2859 XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2859-12> (дата звернення: 10.12. 2019).
17. Декларація Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні. Нормативно-правове забезпечення діяльності центрів соціальних служб для молоді. – К.: ДЦССМ, 2002. – С.
18. Декларація Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні, (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 16, ст.166). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12> (дата звернення: 15.12. 2019).

19. Державна цільова соціальна програма Молодь України на 2009-2015 роки постанова № 41 від 28 січня 2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2009-%D0%BF/page> (дата звернення: 10.12. 2019).

20. Дорожня карта реформування молодіжної сфери. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21390> (дата звернення: 10.12. 2019).

21. Єльчева Л. О. Посібник з розвитку громад: практичний poradnik для небайдужих / Л. О. Єльчева, І. М. Ібрагімова. – К., ЛАТ & К. – 2007. – 458 с.

22. Жодних рішень для молоді без молоді: шукаємо кращі практики. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2017/07/25/no-decisions-for-youth-without-youth-looking-for-best-practices-.html> (дата звернення: 10.12. 2019).

23. Закон України Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні Верховна Рада України; Закон від 05.02.1993р. № 2998-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення: 10.12. 2019).

24. Закон України Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 16, ст.167) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення: 15.12. 2019).

25. Звіт про результати роботи Державної спеціалізованої фінансової установи Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву за 2008 рік та виконання показників Державної програми забезпечення молоді житлом на 2002-2012 роки. URL: <http://molod-kredit.gov.ua/zvit.php1> (дата звернення: 15.12. 2019).

26. Ильинский И. М. О молодежной политике российского политического централизма / И. М. Ильинский. – М. : Социум, 1999. – 102 с.

27. Ільченко Н.М. Деякі аспекти формування механізму реалізації державної політики України в галузі засобів масової інформації // Державне будівництво: електрон. наук. фахове видання ХарПІ НАДУ. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2007. – № 2.

28. Інституціалізація молодіжного руху України / В. Барабаш // Політичний менеджмент — 2004. — № 3. — С. 98-111. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.
29. Канавець М. В. Потреби молоді в умовах соціально-економічних і ринкових трансформацій / М. В. Канавець // Теорія та практика державного управління:— 2009. — № 2/ — URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-2/doc/3/24.pdf> (дата звернення: 30.11. 2019).
30. Карнаух А. Проблеми молодіжної політики в сучасній Україні / А. Карнаух // Політичний менеджмент. — 2005. — № 4. — С. 63-69.
31. Кербаль М. О. Зарубіжний досвід формування нормативно-правової бази щодо молодіжної політики / М. О. Кербаль // Сучас. укр. політика, політики і політологи про неї. — Вип. 13. — Київ — Миколаїв, 2008. — С. 122 - 129.
32. Кжаклевська Ева, Вільямсон Говард. Молодіжна політика в Україні: висновки команди міжнародних оглядачів Ради Європи від 2013 року. — URL: <http://youthworker.org.ua/downloads/youth-policy-in-ukraine/> (дата звернення: 15.11. 2019).
33. Коваль Г. Шляхи реформування державної молодіжної політики / Г. Коваль. // Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. — Х.: Вид-во “ДокНаукДержУпр”. — 2013 — № 4 (16). — С. 144 -148.
34. Коновалова О.В. К.е.н., доц., студентка 5 к. ОЕФ Андрущакевич Т.. Економіка підприємства. Криворізький економічний інститут ДВНЗ „Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана”, Україна. URL: http://www.rusnauka.com/3_SND_2010/Economics/58123.doc.htm (дата звернення: 15.12. 2019).
35. Криворучко Ю. З. Ціннісний зміст і принципи структурування молодіжного руху в процесі демократичних перетворень в Україні: автореф. дис. канд. філос. наук: 09.00.03 / Ю. З. Криворучко. — Львів, 2005. — 20 с.

36. Лібанова Е.М. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти /За ред. Е.М. Лібанової. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. — 248 с.

37. Лукс Г. А. Социальное инновационное проектирование в региональной молодежной политике / Г. А. Лукс. – Самара: Изд-во Самарский университет, 2003. – 278 с.

38. Мацюк Т. І., магістр, ДВНЗ Київський Національний Економічний Університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Молодіжна політика в Україні: Сучасний стан та шляхи розвитку. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2392> (дата звернення: 10.11. 2019).

39. Метелкіна Н.Б. аспірант кафедри державного будівництва ХарРІНАДУ «Механизмы формирования и реализации государственной молодежной политики в Украине.». URL: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-1/doc/1/14.pdf> (дата звернення: 10.12. 2019).

40. Метьолкіна Н. Б. Міжнародний досвід молодіжної політики / Н. Б. Метьолкіна//Економіка розвитку: наук. журн.—№ 1(37).—Х.:ХНЕУ, 2006.— С.68—71.

41. Молодежный ресурсный центр SALTO URL: <https://www.salto-youth.net/>(дата звернення: 11.12. 2019).

42. Молодіжна політика та молодіжна робота. Матеріали II міжрегіональної науково-практичної конференції 14 грудня 2017 р. м. Дніпро. URL: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2017_12_14_material_dums.pdf (дата звернення: 10.12. 2019).

43. Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектора: проблеми та перспективи. – К.: Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, 2006. – С.74.

44. Молодь в умовах становлення Незалежності України (1991 – 2011 роки): щоріч. доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді 106 в Україні / М-во освіти і науки,

молоді та спорту України, Державний інститут розвитку сімейної та молодіжної політики; [редкол.: О. В. Бєлишев (голова) та ін.]. – Київ, 2011. – 224 с.

45. Молодь і громада. Участь молоді у розвитку локальної демократії – URL: <http://cent.dn.ua/lokalna-demokratija/> (дата звернення: 22.11. 2019).

46. Молодь України – 2015 / ІІІ ГФК ЮКРЕЙН. – К. : Міністерство молоді і спорту України, 2015. – 88 с.

47. Молодь України 2017. Результати репрезентативного соціологічного дослідження. URL: <https://dismp.gov.ua/downloads/molod-ukrayini-2017-rezultati-representativnogo-sociologichnogo-doslidzhennya> (дата звернення: 12.12. 2019).

48. Національний знак якості та критерії якості для молодіжних центрів : наказ Міністерства молоді та спорту України від 3 серпня 2017 р. № 3284.

49. Парубчак І. Генеза формування нормативно – правової бази молодіжної політики України / О. І. Парубчак // Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. – Х.: Вид-во “ДокНаукДержУпр”. – 2012 – № 1 (9). – С. 167 -174.

50. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональні аспекти). — К.: Український інститут соціальних досліджень ; Український центр політичного менеджменту, 2001. — 242 с.

51. Портфоліо молодіжної роботи Ради Європи. Інструмент для оцінювання та розвитку компетенцій молодіжної роботи. Council of Europe, 2016, версія англійською мовою. Міністерство молоді та спорту України, 2016, переклад українською мовою. Переклад та адаптація: Олексій Мурашкевич. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/331/pmr.pdf> (дата звернення: 17.11. 2019).

52. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. Модуль 3. Організація роботи виконавчих органів місцевого самоврядування Примірні положення структурних підрозділів. URL: <http://auc.org.ua/sites/default/files/library/mod3web.pdf> (дата звернення: 30.11. 2019).

53. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України : постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 220. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-п>(дата звернення: 10.12. 2019).

54. Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 –2020 роки: Указ Президента України від 13 жовтня 2015 р. № 580/2015. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015> (дата звернення: 15.12. 2019).

55. Проект закону України Про молодь, від 05.09.2019 № 2076. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/II00396A.html (дата звернення: 15.12. 2019).

56. Проект Стратегії розвитку молодіжної політики до 2030 року, 30.10.2019. URL: http://dsmsu.gov.ua/media/2019/10/30/38/Molodijna_strategiya_2030_.pdf (дата звернення: 15.12. 2019).

57. Радченко О. В. Демократична освіта молоді – формування ціннісних підвалин європейської інтеграції України / О. В. Радченко // Молодь в умовах нової соціальної перспективи: матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції: Житомир, 2007 р – Житомир, Євроклуб, 2007. – С. 50 – 51.

58. Рекомендація CM/Rec(2017)4 Комітету міністрів Ради Європи державам членам про молодіжну роботу (прийнята Комітетом міністрів 31 травня 2017 року на 1287-му засіданні заступників міністрів). URL: <https://rm.coe.int/recommendation-cmrec-2017-4-ukr/16808e4d93> (дата звернення: 10.12. 2019).

59. Розпорядження голови Донецької обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 26 грудня 2016 р. №1189. URL: <https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/publicinfo/LegalAct/548-19.pdf> (дата звернення: 15.12. 2019).

60. Розпорядження голови Луганської обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 15 січня 2019 р. №35 про внесення деяких змін до програми. URL:

http://loga.gov.ua/oda/documents/official/pro_vnesennya_zmin_do_deyakh_regionalnih_cilovih_program (дата звернення: 10.12. 2019).

61. Серьогін С. М., Шаров Ю. П., Бородин Є. І., Гончарук Н. Т. [та ін.]; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. / Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти: монографія– Д.: ДРІДУ НАДУ, 2016. – 276 с.

62. Скробов А. П. О некоторых подходах к молодежной политике в условиях реформ /А. П. Скробов // Соціально-политический журнал [Текст]. — 1998. — № 3. — С. 129—140.

63. Соціально-економічний аналіз Луганської області. Аналітично-описова частина до стратегії розвитку Луганської області (попередня версія) 2019 р. м. Сєверодонецьк. URL: http://loga.gov.ua/sites/default/files/collections/profil_lugansk_17_10_2019-2-opracovane_22.10.2019.pdf (дата звернення: 15.12. 2019).

64. Статистика населення України. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp (дата звернення: 17.11. 2019).

65. Сторожук Р. П. Зарубіжний досвід реалізації молодіжної політики / Р. П. Сторожук // Державне будівництво. – 2006. – № 1. – URL: nbuv.gov.ua/e-journals/DeVu/2006-1/doc/5/07.pdf (дата звернення: 30.11. 2019).

66. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року : затверджена Указом Президента України від 27 вересня 2013 р. № 532/2013. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532/2013> (дата звернення: 30.11. 2019).

67. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації. – Тернопіль: ТОВ Тернограф, 2017. – 100 с.

68. Хто є хто в молодіжній політиці, 2004. URL: <http://www.whoiswho.org.ua/> (дата звернення: 05.12. 2019).

69. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). – Х.: Вид-во Право, 1996. – 192 с.

70. Цибін, С. Г. Молодіжна політика як предмет наукового осягнення / С. Г. Цибін // Нова парадигма. Філософія. Політологія. Соціологія: [збірник наукових праць] / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Творче об-ня Нова парадигма. - К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. - Вип. 91. - С. 147-156.

71. Щорічна доповідь Президентіві України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2016 року) Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації, Київ. – 2017. – С. 34.

72. Ярская В. Н., Яковлев Л. С., Слепухин А. Ю. и др. / Социология молодежи в контексте социальной работы: учеб. пособие– Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2004. – 300 с.

73. CONTRIBUTION OF NON-PROGRAMME COUNTRIES TO EU YOUTH WIKII CHAPTER II:: UKRAINE YOUTH POLICY GOVERNANCE Yaryna Borenko, Anna Ostrikoва Published: December 2017. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262379/Ukraine_Youth-Wiki-Chapter-1.pdf/ae882d8a-d251-ee1c-d881-d79a1eaf9128 (дата звернення: 15.12. 2019).

74. COUNTRY SHEET ON YOUTH POLICY IN UKRAINE. The content of this document, commissioned by the EU-CoE youth partnership, is on the entire responsibility of the author and does not necessarily reflect the opinion of either of the partner institutions (the European Union and the Council of Europe), 2016. URL: https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262259/Ukraine_Country+sheet_2016.pdf/492169a9-0ba0-44ab-ae00-3d0a076d5864 (дата звернення: 12.12. 2019).

75. Dahl R. Development and Democratic Culture in Consolidating the Third Wave Democracies / Ed. by L. Diamond, Marc F. Plattner – Baltimore; London, 1997. – 360 p.

76. DIALOGUE BOX: Підходи та практики з молодіжних проєктів для порозуміння та діалогу. URL: http://insha-osvita.org/wp-content/uploads/2016/01/DIALOGUE-BOX_%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-

%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1
%96%D0%B2-%D1%82%D0%B0-
%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA.pdf (дата
звернення: 15.12. 2019).

77. Quality Youth Work A common framework for the further development of youth work. Report from the Expert Group on Youth Work Quality Systems in the EU Member States. URL: http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf , (дата звернення 16.11.2019).

78. Virtuous Circle: Political Communication in Post Industrial Democracies. Cambridge. – 2000. - P. 56 – 58.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ДЕРЖСТАТ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

бульв. Дружби Народів, 32-а, м. Северодонецьк, 93404, тел. (06452) 4-42-27
 E-mail: gus_lg@ukrstat.gov.ua Web: www.lg.ukrstat.gov.ua Код ЄДРПОУ 02359834

12.01.2018

№ 06-12/239

На № 32 від 11.01.2018

Луганська обласна державна
адміністраціяЛуганська обласна військово-
цивільна адміністрація

Управління молоді та спорту

Начальникові управління
Волохову А. М.

Відповідь на запит

Головне управління статистики у Луганській області у відповідь на Ваш запит від 11.01.2018 № 32 надає наявну інформацію щодо окремих вікових груп постійного населення станом на 1 січня 2017 року.

Розподіл населення за окремими віковими групами на 1 січня 2017 року¹

(осіб)

	усе населення	у тому числі у віці, років		
		6-17	14-35	18-65
Лисичанськ	114436	12313	32043	81867
Рубіжне	58841	5786	16297	40260
Северодонецьк	116795	11412	30682	79976
<i>Райони</i>				
Біловодський	23795	2799	6630	15638
Білокуракинський	19257	2216	5419	12952
Кремінський	39579	4051	10793	26306
Марківський	14974	1718	4178	10129
Міловський	15258	1611	4262	10219
Новоайдарський	41581	4004	10666	27714
Новопсковський	34224	3918	9471	23309
Попаснянський	77633	8072	19856	50875
Сватівський	34846	3822	9349	22883
Ст.-Луганський	48819	5258	12476	32223
Старобільський	44327	5127	12209	29808
Троїцький	19925	2010	5575	13390

¹ Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання.

Заступник начальника

Назаренко 0501092700

О. І. Донченко

Додаток 2

ДЕРЖСТАТ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

бульв. Дружби Народів, 32-а, м. Северодонецьк, 93404, тел. (06452) 4-42-27
 E-mail: gus_lg@ukrstat.gov.ua Web: www.lg.ukrstat.gov.ua Код ЄДРПОУ 02359834

19.09.2018

№ 1722/06-12

На № 03-01/52 від 13.09.2018

Луганська обласна державна адміністрація

Луганська обласна військово-цивільна адміністрація

Управління молоді та спорту

Начальнику

А. ВОЛОХОВУ

Головне управління статистики у Луганській області у відповідь на Ваш запит надає наявну інформацію щодо окремих вікових груп постійного населення станом на 1 січня 2018 року.

Розподіл постійного населення за окремими віковими групами на 1 січня 2018 року¹
 (осіб)

	усе населення	у тому числі у віці, років		
		6-17	14-35	18-65
Лисичанськ	112489	12483	30284	79486
Рубіжне	58022	5872	15593	39317
Северодонецьк	115013	11673	29273	78132
<i>Райони</i>				
Біловодський	23408	2715	6414	15305
Білокуракинський	19005	2203	5275	12687
Кремінський	38889	4043	10401	25696
Марківський	14669	1680	4022	9899
Міловський	15117	1604	4181	10086
Новоайдарський	40956	4031	10208	27122
Новопсковський	33864	3854	9193	22910
Попаснянський	76320	8255	19152	49671
Сватівський	33947	3782	8977	22190
Ст.-Луганський	48079	5329	12126	31553
Старобільський	43600	5204	11747	29036
Троїцький	19562	1954	5318	13073

¹ Розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання.

В.о. начальника

О. ДОНЧЕНКО

Тетяна Назаренко 0505987792

Вх. 01-09/292
 В.Ф. 01.10.2018

ДЕРЖСТАТ

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

бульв. Дружби Народів, 32-а, м. Северодонецьк, 93404, тел. (06452) 4-42-27,
E-mail: gus_lg@ukrstat.gov.ua Web: www.lg.ukrstat.gov.ua Код ЄДРПОУ 02359834

16.10.2019 № 499/37/13.2-35На № 03-01/862 від 13.08.2019

Луганська обласна військово-
цивільна адміністрація

В.о. начальника управління молоді та
спорту

Євгенії РАТІХІНІЙ

На Ваш запит, що надійшов до Головного управління статистики у Луганській області, надаємо наявну статистичну інформацію щодо чисельності постійного населення у віці 14-35 років станом на 1 січня 2019 року.

Звертаємо Вашу увагу, що розрахунки (оцінки) чисельності населення здійснено на основі наявних адміністративних даних щодо державної реєстрації народження і смерті та зміни реєстрації місця проживання.

Додаток: на 1 арк. в 1 прим.

Начальник

Дмитро ПРОТОПЕНКО

Додаток

Чисельність постійного населення на 1 січня 2019 року

(осіб)

	Усе населення	У тому числі у віці 14–35 років
м.Лисичанськ (міськрада)	111185	29072
м.Рубіжне	57558	15166
м.Северодонецьк (міськрада)	113967	28317
райони		
Біловодський	23150	6282
Білокуракинський	18717	5155
Кремінський	38193	10048
Марківський	14429	3946
Міловський	14992	4059
Новоайдарський	40433	9900
Новолосківський	33535	9008
Попаснянський	75203	18535
Сватівський	33399	8818
Станично-Луганський	47545	11841
Старобільський	43031	11385
Троїцький	19285	5127

Додаток 4

Молодіжні центри/хаби різних форм власності, які працюють з дітьми та молоддю у Луганській області:

1. ОКУ "Луганський обласний центр підтримки молодіжних ініціатив та соціальних досліджень", м. Сєверодонецьк.
2. Громадський майданчик "ХочуБуду", м. Сєверодонецьк.
3. Молодіжний центр "Генерація UA", м. Сєверодонецьк.
4. Студентський простір «YO!Гурт» на базі СНУ ім. В. Даля, м. Сєверодонецьк.
5. Молодіжний центр "Север Хаб", м. Сєверодонецьк
6. ЛКП «Кінотеатр «Дружба» молодіжний центр «Дружба», м. Лисичанськ.
7. Молодіжний центр "Druzi_hub", м. Лисичанськ.
8. Молодіжний HUB "Inventors", м. Старобільськ.
9. Молодіжний центр "Vektor" смт Новопсков.
10. Молодіжна платформа "Вільний простір", Марківський р-н, с. Кризьке.
11. Сватівський районний молодіжний центр "Слобожанська духовна криниця ім. М. Щепенка", м. Сватово.
12. Молодіжний центр "Ліфт", м. Сватово.
13. Молодіжний центр "Твій вибір", м. Сєверодонецьк.
14. Військово-спортивний клуб "Сокіл", м. Лисичанськ.

Додаток 5

Молодіжні центри/хаби різної форми власності, які працюють з дітьми та молоддю у Донецькій області:

1. Центр сприяння розвитку молоді "Вулик"
2. Молодіжний центр, м. Авдіївка
3. Бахмутський міський народний Дім
4. Молодіжний центр «Імпульс» при комунальному закладі «Світлодарський міський палац культури»
5. Молодіжний центр «Вітер змін»
6. Молодіжний центр "Перлина майбутнього"
7. Молодіжний центр "Нові горизонти"
8. Молодіжний центр "Sens"
9. Молодіжний центр "Оріон"
10. Інноваційний центр розвитку молоді та дітей "Оріана"
11. «Волноваський творчий центр молоді»
12. КЗ "Вугледарський міський молодіжний центр "МІКС"
13. Молодіжний центр, м. Добропілля
14. Молодіжний центр "Інтрига"
15. Молодіжний центр "Громада без обмежень"
16. Молодіжний центр "Альтаір"
17. Антикафе "Чердак"
18. Cool drive
19. Святогорівка АРТ
20. Нове покоління
21. Freedom
22. центр молодіжної культури, с. Іллінівка
23. Молодіжний центр "ТаланТаун"
24. молодіжна платформа вільний простір "DRUZI"

25. Молодіжний центр "Lider-land"
26. Інноваційний центр розвитку для молоді та дітей «Хвиля»
27. Молодіжний центр «Галактика»
28. Молодіжний центр (кімната підлітків) "Факел"
29. КПНЗ "Донецький обласний дитячо-молодіжний центр"
30. Молодіжний центр (кімната підлітків)"Молодість"
31. Молодіжно-сімейний центр «OASIS»
32. Громадська організація «Молодіжний рух «Шифт»
33. Молодіжний центр «FreeUa» - креативний простір
34. Креативний простір Краматорську «Geek Bunker»
35. "Інноваційний дитячо - молодіжний центр"
36. Молодіжний центр "Молодіжне сузір'я"
37. Маріуполь
38. OrangeHouse
39. Молодіжка
40. Молодіжний центр і центр підтримки сім'ї
41. Лівобережній
42. Молодіжний центр
43. Vezha Creative Space
44. ArtPuzzle
45. IT-hub "Spalah"
46. Халабуда
47. Art-Простір "ТЮ"
48. Антікафе "Joy"
49. 1991 Mariupol
50. Cherdak
51. молодіжний центр "Вікторія"
52. молодіжний центр "Надія"
53. молодіжний центр "Крок до мрії"
54. молодіжний центр "Мексика"

55. Молодіжний центр "РУХ"
56. Молодіжний центр « Open Space»
57. Інноваційний центр розвитку для молоді та дітей "Сузір'я"
58. Інноваційний центр розвитку для молоді та дітей "Зоря"
59. Молодіжна платформа, м. Новогродівка
60. Молодіжна платформа "Novosхід"
61. Молодіжний центр "Імпульс-О" Олександрівської селищної ради
62. Молодіжний центр "М-АК" Олександрівської селищної ради
63. Молодіжний центр «JT»
64. Покровський молодіжний центр
65. Родинський молодіжний центр
66. «Молодіжний Хаб», м. Покровськ
67. "Гродівський гурт"
68. Молодіжний центр "Молодь+"
69. Платформа молодіжних та дитячих ініціатив "START UP"
70. Молодіжний центр "Територія М" Сіверської міської ради
71. Вільний простір
72. "Молода хвиля"
73. MEM IDEA HUB
74. Інноваційний центр розвитку для молоді та дітей "TeenДім"
75. Інноваційний молодіжний центр "Ініціатива"
76. молодіжний центр «Енерджайзер»
77. молодіжний центр «Фреш»
78. молодіжний центр "Смайл"
79. молодіжний центр "Відродження"
80. «Платформа ініціатив Теплиця»
81. молодіжний центр при КЗ «Центр культури і докiлля м. Слов'янська»
АртПростір «Harry Hub»
82. молодіжний центр, що розташований у приміщенні Слов'янського багатопрофільного регіонального центру професійної освіти ім. П.Ф. Кривоноса

83. "Майстерня"
84. "FreeDOMHUB"
85. Громадський центр – простір для сім'ї та молоді «Посмішка дитини»
86. молодіжний центр "Modern media"
87. Молодіжний центр «Lesya Hub»
88. Молодіжний центр «Greenwich»,
89. молодіжний центр "Art-Hub"
90. "Чарівні руни"
91. Благодійна організація "Я -Волноваха"
92. «Громадський центр для дітей, сім'ї та молоді»
93. Дружковський велоклуб "Level"
94. "Халва"
95. "HUB Громадських Ініціатив"
96. Молодіжний центр на базі КВПТУ №42
97. Молодіжний центр на базі МЦПТО №3
98. Роби Бізнес Сьогодні
99. РНЦБН-Регіональний навчальний центр бізнес-навичок"Приазов'є" приДВНЗ"ПДТУ"
100. Молодіжний центр
101. Громадська організація «Платформа культурних ініціатив «Лампова»
102. Соціокультурний центр «Покровская SAKURA»1
103. Соціокультурний центр «Покровская SAKURA»2
104. Офіс комітету самоорганізації населення
105. Молодіжний центр на базі ПТЛ № 56
106. Велнес-центр "Південна зірка"
107. Благодійний фонд "Слов'янське серце", молодіжний клуб
108. Волонтерський клуб «Перспектива» КУ «ДК «Молодежный»
109. Общественная молодёжная организация «Совет Молодых Специалистов»
110. Креативний простір "Інтент", на базі Слов'янського державного педагогічного університету.